Управління культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека

КАЛЕНДАР

ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ХАРКІВЩИНИ НА 2018 РІК

Рекомендаційний бібліографічний покажчик

ХАРКІВ 2017

Календар знаменних і пам’ятних дат Харківщини на 2018 рік : рек. бібліогр. покажч. / Упр. культури і туризму Харків. обл. держ. адмін. ; Харків. обл. універс. наук. б-ка. – Харків : ХОУНБ, 2017. – 80 с.

Універсальне довідково-бібліографічне видання «Календар знаменних і пам’ятних дат Харківщини» видається ХОУНБ з 1977 р. Посібник містить фактографічні і бібліографічні відомості про визначні події історії, суспільно-політичного, громадського та культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов’язана з Харківщиною.

Покажчик складається з трьох розділів і відкривається хронікою подій з історії Харківщини. Далі читачам пропонується перелік визначних дат стосовно подій і особистостей 2018 р. Зірочкою (*) позначені ті дати, до яких у третій частині подаються інформаційні довідки та бібліографічні списки. У списках рекомендовану літературу розміщено в логічній послідовності.

Видання розраховано на бібліотекарів, лекторів, вчителів та усіх читачів, що цікавляться краєзнавством.

Радимо використовувати покажчик для відзначення ювілейних і пам’ятних дат краю. Він допоможе в організації книжкових виставок, переглядів, проведенні масових заходів.

Відбір літератури закінчено в серпні 2017 р.

Укладачі Л.О.Сашкова, Л.М.Конопля

Редактори Л.І.Єпішева, О.М.Травіна

Комп’ютерний набір Л.М.Конопля

Відповідальна за випуск Н.І.Шостко

© Харківська обласна універсальна наукова бібліотека, 2017

Розділ I

ХРОНІКА ПОДІЙ З ІСТОРІЇ ХАРКІВЩИНИ

НА 2018 РІК

1638 **380 років тому**

– Засновано м. Чугуїв

– Засновано с. Мурафа Краснокутського району

1643 **375 років тому**

– Засновано смт Бабаї Харківського району

1648 **370 років тому**

– Засновано с. Стара Покровка Чугуївського району

1663 **355 років тому**

– Засновано м. Балаклія

– Засновано с. Черкаська-Лозова Дергачівського району

– Дергачівський район. Засновано Курязький Преображенський чоловічий монастир

1673 **345 років тому**

– Засновано с. Базаліївка Чугуївського району

1678 **340 років тому**

– Засновано смт Польова Дергачівського району

1683 **335 років тому**

– Засновано с. Глазунівка Балаклійського району

1688 **330 років тому**

– Засновані с. Каплунівка і с. Пархомівка Краснокутського району

1733 **285 років тому**

– Засновано с. Старовірівка Нововодолазького району

1768 **250 років тому**

15 січня – Затверджено план забудови м. Харків імператрицею Катериною II

1773 **245 років тому**

- Засновано с. Крючки Балаклійського району
- Засновано с. Яковлівка Харківського району

1783 **235 років тому**

- Засновано с. Лизогубівка Харківського району

1788 **230 років тому**

- Надруковано «Топографическое описание Харьковского наместничества» (укладач І.О.Переверзєв)

1808 **210 років тому**

- У Харківському університеті створено астрономічний кабінет (нині НДІ астрономії ХНУ ім. В.Каразіна)
- Краснокутський район, с. Пархомівка. Освячено Свято-Покровський храм – одну із найстаріших православних святинь на Слобожанщині

1823 **195 років тому**

- Створено Харківську пожежну охорону

1828 **190 років тому**

- Засновано с. Василенкове Шевченківського району

1833 **185 років тому**

- Вийшов з друку перший номер літературного альманаху «Утренняя звезда»

1838 **180 років тому**

- Започатковано газету «Харьковские губернские ведомости»

1843–1844 – Видавався літературно-художній альманах «Молодик», де друкувалися твори І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка, М.Костомарова, Є.Гребінки, Т.Шевченка

1848 – **170 років тому**

- Засновано Харківський іподром

1858 **160 років тому**

- Засновано Роганську картонну фабрику (нині ПАТ «Роганська картонна фабрика»)

листопад – Фотограф В.Досєкін відкрив перший у Харкові фотосалон

1868 **150 років тому**

– У Харкові засновано Малий театр, в якому працювала російська оперна трупа Бергера (1868–1874). Диригентом театру був відомий російський композитор К.П.Вільбоа

– Засновано Харківську товарну біржу

1873 **145 років тому**

– Відкрито Перше харківське реальне училище

18 вересня – Засновано друкарню М.Ф.Зільберберга (нині Книжкова фабрика ім. М.В.Фрунзе)

1883 **135 років тому**

– Засновано першу українську театральну трупу під керівництвом драматурга і режисера М.Старицького, до складу якої ввійшли М.Кропивницький, брати Тобілевичі, М.Заньковецька та ін.

– Засновано стаціонарний цирк австрійського підприємця Альберта Саламонського (нині Харківський державний цирк)

– У Харкові від Пролетарського майдану до вул. Полтавський шлях відкрито Лопанський міст (реконструйовано у 1958 р.)

8 вересня – З ініціативи музиканта і диригента І.Слатіна створено музичне училище при Харківському відділенні Російського музичного товариства (нині Харківське музичне училище ім. Б.Лятошинського)

1888 **130 років тому**

17 жовтня – Неподалік від станції Борки зазнав аварії потяг, яким царська родина Олександра III поверталася з відпочинку в Криму

25 жовтня – У Харкові почала працювати перша телефонна станція

1893 **125 років тому**

– Засновано с. Олександрівка Шевченківського району

11–15 березня – П.Чайковський відвідав музичне училище, брав участь у концерті симфонічного оркестру Харківського відділення Російського музичного товариства

грудень – У Харкові відбулися авторські концерти С.Рахманінова

1898 **120 років тому**

- Було споруджено Будинок земельного банку за проектом архітектора О.Бекетова (з 1927 р. у ньому розміщується Харківський автотранспортний технікум)
- Створено Харківське підприємство з виробництва бакпрепаратів (нині ПАТ Фармстандарт-Біолік)
- Фабрикант Яковлєв заснував Другу харківську друкарню. Саме тут вийшли друком прижиттєві твори П.Грабовського та інших майстрів слова

29 квітня – У Харкові проведено перше в Російській імперії свято деревонасадження

1903 **115 років тому**

- Засновано смт Високий Харківського району

2 лютого – Відбулося урочисте відкриття Народного дому (архітектор А.Венсон). У 1931 р. після пожежі знесено, а у 1938 р. на його місці за проектом архітекторів В.Пушкарьова і В.Троценка побудовано Червонозаводський театр (нині Палац культури ХЕМЗ)

березень – Відбулися два благодійні концерти Ф.Шаляпіна в Народному будинку Товариства розповсюдження в народі грамотності

21 квітня – Створено Товариство взаємного кредиту гірничопромисловців Південної Росії

1908 **110 років тому**

- Засновано с. Нова Чернещина Сахновщинського району
- У Харкові зареєстровано першу футбольну команду
- Засновано Харківську сільськогосподарську дослідну станцію (нині Інститут рослинництва ім. В.Юр’єва НААН)

5 березня – У Харкові відкрито перший стаціонарний кінотеатр «Боммер»

25 березня – Відкрито Харківську міську очну лікарню (нині Харківська міська офтальмологічна клінічна лікарня № 14 ім. Л.Гіршмана)

10 грудня – У Стокгольмі вручено Нобелівську премію в галузі фізіології та медицини І.І.Мечникову

1913 **105 років тому**

– Збудовано Харківську хоральну синагогу

– За проектом архітектора А.І.Горохова на вул. Сумській збудовано особняк, який належав видавцю газети «Южный край» О.О.Іозефовичу (нині центральний Палац одруження)

– Засновано смт Слатине Дергачівського району

січень – У Харкові відкрилася перша виставка українського зодчества, яка організована архітектурно-художнім відділом Харківського літературно-художнього гуртка

27 березня – За проектом А.І.Горохова збудовано сінема-театр «Ампір»

14 грудня – Перший приїзд до Харкова В.Маяковського. Разом з футуристами В.Бурлюком, В.Калінським виступив у залі публічної бібліотеки (нині Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Короленка)

22 грудня – У Харкові по вул. Сумській з ініціативи голови Товариства любителів природи В.І.Талієва відкрилася перша в Російській імперії виставка охорони природи

1918 **100 років тому**

– Створено Харківський миловарний комбінат

– Засновано с. Благодатне Валківського району

20-22 січня – Відбулася Всеукраїнська конференція Рад селянських депутатів

7 квітня – Відкрито Харківський обласний спеціалізований будинок дитини (нині Харківський обласний спеціалізований будинок дитини № 1)

1923 **95 років тому**

– На базі Центральної бактеріологічної станції засновано Український інститут наукової та практичної ветеринарії (нині Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»)

– Засновано Харківський клінічний інститут удосконалення лікарів (нині Харківська медична академія післядипломної освіти)

– У Харкові засновано Кабінет науково-судової експертизи (нині Харківський НДІ судових експертиз ім. М.Бокаріуса)

– м. Зміїв. Відкрито машинобудівний завод

– Валківський район. Засновано центральну бібліотеку

– Засновано Інститут робітничої медицини (нині Харківський НДІ гігієни праці та професійних захворювань)

26 січня – Створено Спілку пролетарських письменників України «Гарт». Першими її членами були К.Гордієнко, М.Дніпровський, О.Довженко, М.Йогансен, П.Тичина, М.Хвильовий, В.Еллан-Блакитний та ін.

26 березня – Засновано перше в Україні підприємство цивільної авіації «Укрповітряшлях», з 1926 р. – Харківський авіаційний завод (нині Харківське державне авіаційне виробниче підприємство)

13 травня – На Ізюмському заводі оптичного скла вперше в СРСР виготовлено оптичне скло

13 листопада – Почав діяти Харківський велосипедний завод ім. Г.Петровського (нині Харківський велосипедний завод)

1928 **90 років тому**

– У Харкові створено Південну контору Всесоюзного акціонерного товариства «Трансбуд» (нині «Інститут Харківський Промтранспроект»)

– Засновано Український державний інститут з проектування будівництва нових і реконструкції існуючих машинобудівних і металургійних заводів (нині Український державний інститут з проектування заводів важкого машинобудування «Укрдіпроважмаш»)

– У Харкові відкрито профшколу декоративного садівництва та деревництва (нині житлово-комунальний коледж Харківського національного університету міського господарства ім. О.Бекетова)

– У Харкові засновано Державний інститут «Діпротракторосільхозмаш» (нині Головний інститут з проектування заводів тракторного, автомобільного і сільськогосподарського машинобудування «Гіпротракторосільгоспмаш»)

– У Харкові створені дворічні постійно діючі Всеукраїнські пожежно-технічні курси (нині Національний університет цивільного захисту України)

– Створено Всеукраїнське товариство революційних музикантів, Асоціацію пролетарських музикантів України

– У Харкові створено перше в Україні творче об’єднання архітекторів «Товариство сучасних архітекторів України»

– У Харкові від пров. Фейєрбаха до Харківської набережної відкрито Горбатий міст (відновлено у 1949 р.)

– Богодухівський район. Засновано центральну бібліотеку

18 січня – Засновано Державний НДІ металургійної промисловості (нині Науково-дослідний і проектний інститут металургійної промисловості «Діпросталь»)

23-28 травня – Відбувся ІІ Всеукраїнський з’їзд колгоспників

8 липня – Під час перебування у Харкові, М.Горький зустрівся з трудящими, вихованцями дитячої комуни ім. Ф.Дзержинського

30 жовтня – Засновано Український фізико-технічний інститут (нині Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут»)

листопад – Повністю введено в дію Держпром

1933 **85 років тому**

– Засновано проектний та НДІ «Харківський ПромбудНДІпроект»

– Створено Харківський завод «Кондиціонер»

– У Харкові відкрито Бурсацький міст від узв. Бурсацький до вул. Пискунівська (відновлено у 1946 р.) та Тюрінський міст по вул. Якіра (нині вул. Тюрінська) (реконструйовано у 1970 р.)

– Вийшов перший номер газети «Южная магистраль» – одне з найперших галузевих видань Радянської України

– Кегичівський район. Вийшов перший номер газети «Зоря комунізму» (нині «Наш край»)

22 вересня – Відкрито виставку проектів пам’ятників Т.Шевченку у Харкові і Каневі. Експонувалося 30 проектів, зокрема

Ф.Кричевського, С.Меркулова, М.Манізера, І.Кавалерідзе, А.Петрицького

25 вересня – Засновано центральну бібліотеку ім. В.Маяковського Київського району м. Харків

26 вересня – У Харкові відкрито архітектурно-будівельний технікум (нині Харківський коледж будівництва, архітектури і дизайну)

29 вересня – Відкрито Центральну бібліотеку ім. А.Чехова Орджонікідзевського (нині Індустріального) району м. Харків

5 жовтня – Наркомат освіти УСРР (з 1937 р. – УРСР) ухвалив постанову про театр «Березіль», згідно з якою Л.Курбаса було звільнено з посади художнього керівника і директора театру, оскільки, як зазначалось у постанові, «нічого не змінив у своїх поглядах на театральне мистецтво»

17 листопада – Засновано Харківський російський драматичний театр (нині Харківський академічний російський драматичний театр ім. О.Пушкіна)

грудень – Відбулося урочисте відкриття харківського універмагу «Центральний»

1938 **80 років тому**

– Введено в дію першу чергу водопроводу Сіверський Донець–Харків

– Створено Харківське відділення тресту «Міськбудпроект» (нині Український державний проектний інститут «Укрміськбудпроект»)

– Вийшла друком повість А.Макаренка «Флаги на башне», присвячена Харківській трудовій колонії ім. Ф.Дзержинського

– Нововодолазький район, с. Новоселівка. Засновано кар’єроуправління (нині ЗАТ «Новоселівський гірничо-збагачувальний комбінат»)

10 січня – Вийшов перший номер газети «Красное знамя» (з 1991 р. – «Время»)

8 лютого – На базі експериментально-механічних майстерень будівничого інституту було засновано Завод маркшейдерських інструментів (нині ПАТ «Точприлад»)

28 червня – Відкрито обласний Будинок народної творчості (нині Харківський обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва)

1 вересня – м. Чугуїв. Відкрито авіаремонтні майстерні при Чугуївському військовому училищі льотчиків (нині Чугуївський авіаційний ремонтний завод)

жовтень – Жіночий екіпаж у складі В.Гризодубової, П.Осипенко, М.Раскової здійснив безпосадочний переліт Москва–Далекий Схід. Міжнародний жіночий рекорд дальності – 6450 км. Вони стали першими жінками в СРСР, яким було присвоєно звання Героя Радянського Союзу

23 жовтня – Створено Харківську обласну організацію Національної спілки художників України

1943 **75 років тому**

– Засновано «Поліграфсервіс»

– Засновано механічний завод (нині Харківський дослідний завод технологічного оснащення)

– Засновано Харківський завод електроапаратури

– Засновано Інститут «Харківпроект»

– Засновано Харківське окружне військово-будівельне управління (нині «Житлобуд-2»)

– Первомайський район. Засновано Центральну бібліотеку

3 березня – У с. Таранівка Зміївського району 25 радянських воїнів під командуванням лейтенанта П.Широніна в нерівному бою підбили 13 фашистських танків і знищили 100 німецьких солдатів

8 березня – Відбувся бій 1-го Окремого Чехословацького батальйону біля с. Соколів Зміївського району

15 березня – Почалася друга окупація Харкова, яка продовжувалася 5 місяців

23 серпня – У ході Бєлгородсько-Харківської операції війська Степового фронту звільнили Харків

вересень – Засновано Харківський кабельний завод (нині ЗАТ «Завод «Південкабель»)

7 вересня – Засновано Харківський завод транспортного устаткування

4 листопада – При Харківській консерваторії відкрито Харківську середню спеціалізовану музичну школу-інтернат. Випускниками школи були талановиті музиканти В.Крайнєв, А.Марков, В.Сєчкін та ін.

15-18 грудня – У приміщенні театру опери та балету проходив судовий процес над німецько-фашистськими злочинцями

1948 **70 років тому**

23 серпня – Завершено відбудову Харківського тракторного заводу

листопад – Завершено відбудову Харківського заводу сільськогосподарських машин «Серп і Молот» – одного із найбільших у СРСР заводів з виробництва збиральних машин (у 2005 р. припинив своє існування)

1953 **65 років тому**

– У Харкові на заводі ім. Т.Шевченка було засновано Особливе Конструкторське Бюро N 285 (нині ВАТ «АТ НДІ радіотехнічних вимірювань»)

– м. Чугуїв. Відкрито філію Харківської художньої школи (з 1958 р. самостійний заклад)

вересень – Відкрито Харківський технікум залізничного транспорту (нині Державний вищий навчальний заклад «Харківський коледж транспортних технологій»)

1958 **60 років тому**

– Створено Український заочний політехнічний інститут (нині Українська інженерно-педагогічна академія)

– У Палаці піонерів і школярів створено ляльковий театральний гурток, який поступово перетворився в зразковий театр ляльок «Жили-були»

– На околиці смт Печеніги було розпочато будівництво Печенізького водосховища для забезпечення Харкова водою

– Відкрито Центральну бібліотеку ім. Д.Писарєва Комінтернівського (нині Немишлянського) району м. Харків

***** – Зміївський район, с. Соколів. Відкрито музей радянсько-чехословацької дружби (нині Соколівський музей бойового братерства)

30 квітня – У Харкові на проспекті Гагаріна відкрито автовокзал міжміського сполучення (нині Автовокзал № 1)

1963 **55 років тому**

– Відкрито Харківський інструментальний завод

– При обласному Палаці піонерів і школярів створено перший харківський піонерський цирк «Усмішка»

– Засновано фізико-математичний ліцей № 27 – перша в місті спеціалізована фізико-математична школа (нині КЗ Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області)

– Прийнято в експлуатацію першу технологічну лінію Балаклійського цементного заводу (нині ПАТ «Євроцемент-Україна»)

13 березня – Відкрито Палац студентів Харківського політехнічного інституту

серпень – Відкрито кіноконцертний зал «Україна» (архітектори В.Васильєв, Ю.Плаксієв, В.Реусов, Л.Фрідган)

1968 **50 років тому**

– Відкрито Харківський завод тракторних двигунів (припинив своє існування)

– Створено проектний інститут для будівництва Харківського метрополітену «Харківметропроект»

– Відкрито універмаг «Харків»

– Розпочато випуск 26-ти томного видання «Історія міст і сіл УРСР» з тому «Харківська область»

25 травня – Перед будинком школи № 94 Харкова відкрито пам’ятник письменнику М.Островському (скульптори Л.Жуковська, Д.Сова)

15 липня – Біля Південного залізничного вокзалу закладено перший ствол Харківського метрополітену

1973 **45 років тому**

– У Харкові засновано волейбольний клуб «Локомотив»

12 квітня – У Харкові утворено дев’ятий міський район – Фрунзенський (нині Немишлянський)

23 квітня – м. Лозова. Відкрито професійний ліцей (нині Лозівське профтехучилище № 36)

1978 **40 років тому**

– У Харкові закладено парк «Молодіжний»

– Первомайський район. Засновано краєзнавчий музей

11 серпня – Достроково введено в дію другу ділянку першої черги Харківського метрополітену

вересень – Підписано Угоду про побратимство між містами Лілль (Франція) і Харків

листопад – У Харкові по вул. Весніна відкрито пам'ятник партизанам і підпільникам Харківщини (скульптори Л.Жуковська, Д.Сова)

1983 **35 років тому**

7 серпня – м. Богодухів. Засновано краєзнавчий музей

23 серпня – У Харкові відкрито перший тризальний кінотеатр «Парк»

1988 **30 років тому**

– У Харкові засновано виробничо-комерційну фірму «Лоск»

– Дергачівський район, с. Подвірки. Відкрито літературно-меморіальний музей А.Макаренка

– Чугуївський район, смт Новопокровка. Відкрито Новопокровський комбінат хлібопродуктів

20 квітня – Відкрито Харківський літературний музей

6 серпня – У Харкові зареєстровано громадську організацію учасників ліквідації наслідків катастрофи на ЧАЕС «Союз Чорнобиль України»

1993 **25 років тому**

– Створено Харківський інститут економіки ринкових відносин і менеджменту

– У Харкові відкрито приватну промислово-торговельну фірму з виробництва засобів гігієни, косметики та побутової хімії «ЮСІ»

– Створено Харківський дослідно-експериментальний завод металоконструкцій та виробів

– Створено агентство телебачення «Новини» (АТН)

– Створено регіональну телефонну компанію «Інтерзв'язок» (нині ТОВ «Велтон. Телеком»)

– Студенти театрального відділення Харківського інституту мистецтв створили театр-студію «Арабески»

– Створено Харківський обласний Союз «Діти Чорнобиля»

– Створено Асоціацію жінок Харківщини «Берегиня»

– Засновано обласний центр з фізкультури та спорту інвалідів «Інваспорт»

9 лютого – Засновано Харківську обласну спілку солдатських матерів

23 березня – Створено Український банк торгового співробітництва (нині Інпромбанк)

31 березня – На території міського кладовища № 13 (вул. Пушкінська, 108) відкрито меморіальний комплекс родини Курбасів (скульптор С.Якубович)

31 березня -9 квітня – Відбувся І Український міжнародний театральний фестиваль «Березіль»

квітень – У Харкові створено об'єднання творчої інтелігенції «Круг»

4 травня – Відновлено Коломацький район Харківської області

30 травня – Харківський район, м. Мерефа. На майдані Перемоги відкрито пам'ятник Іванові Дмитровичу Сірку (скульптор В.Шконда)

14 червня – Підписано Угоду про встановлення побратимських зв'язків між містами Харків і Тяньцзинь (КНР)

8 серпня – Почала діяти Харківська корпорація «Техноком» – один з найбільших виробників продуктів швидкого приготування

21 серпня – Відкрито Харківський міський дитячий Палац культури в житловому масиві Салтівка (нині Харківський Палац дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області)

19 жовтня – У центрі Харкова на вул. Квітки-Основ'яненка відкрито пам'ятник Григорію Квітці-Основ'яненку (скульптор С.Якубович)

6 листопада – Зачепилівський район, с. Олександрівка. Відкрито пам'ятник Петрові Іллічу Чайковському (скульптор В.Федоров)

1998 **20 років тому**

- У Харкові відбувся І Міжнародний фестиваль «С.Рахманінов та українська культура»
- Лозівський район. Створено підприємство з переробки насіння соняшника «Славія»
- Печенізький район. На берегах Печеніжського водосховища створено Старосалтівський розплідник диких тварин і птахів
- У Харкові відкрито Східноукраїнську філію Міжнародного Соломонова університету
- Рішенням Харківської міськради відновлено звання «Почесний громадянин міста Харкова»
- У Харкові розпочав свою діяльність книжковий ринок «Райский уголок»
- Створено харківський футбольний клуб «Арсенал» (нині спортивний клуб «Арсенал»)

20-29 квітня – Відбувся перший Міжнародний конкурс виконавців на народних інструментах ім. Г.Хоткевича

24 вересня – Підписано Угоду про співробітництво між містами Харків і Познань (Польща)

листопад – Харківський район, с. Борисівка. Відкрито пам’ятник Дмитрові Івановичу Яворницькому (скульптори Наталя та Олексій Фоменки)

грудень – У Харкові створено парфумерно-косметичну фабрику ТОВ «Аромат»

2003 **15 років тому**

- У Харкові відкрито «Салтівський м’ясокомбінат»
- м. Балаклія. Відкрито пам’ятник Т.Г.Шевченку (скульптор С.Гурбанов)
- Чугуївський район. Започатковано фестиваль-конкурс весільних обрядів «Весілля в Малинівці»

24 квітня – У Харкові на майданя Архітекторів відкрито скульптурно-художню композицію «Закохані» (автор Д.Іванченко)

23 травня – Підписано Угоду про співробітництво між адміністрацією Санкт-Петербургу (Російська Федерація) та виконавчим

комітетом Харківської міської ради

червень – м. Харків вручено Диплом Ради Європи

22 серпня – Дергачівський район, смт Гаврилівка. Відкрито меморіальний комплекс «Висота Маршала І.С.Конєва» (автор – творчий колектив інституту «Харківпроект»)

23 серпня – У Харкові відкрито музей керамічної плитки та сантехніки

10 жовтня – Після вимушеної багаторічної перерви, через пожежу будівлі, відновив роботу в рідних стінах Харківський академічний російський драматичний театр ім. О.Пушкіна

7 листопада – Між керівниками Бєлгородської та Харківської областей підписано Угоду про створення Єврорегіону «Слобожанщина»

2008 **10 років тому**

– Харкову присуджена почесна нагорода Ради Європи «Таблиця Європи»

– Засновано мистецько-навчальний заклад «Молодий музичний театр-студія Вадима Мулермана»

13 березня – Підписано Договір про взаємну співпрацю між містами Харків і Ришон ле-Ціон (Ізраїль)

21 березня – У Харківському планетарії ім. Ю.Гагаріна відкрито перший в Україні та СНД Музей космонавтики і уфології «Космос»

23 серпня – Підписано Угоду про встановлення побратимських зв’язків між містами Харків і Даугавпілс (Латвія)

– Харківський район, смт Високий. Відкрито пам’ятник Герою Радянського Союзу Андрію Івановичу Ощепкову

19 листопада – Поблизу транспортної розв’язки автодороги Харків-Москва та окружної дороги навколо Харкова відкрито меморіальний комплекс Пам’яті жертв Голодомору 1932–1933 (скульптор О.Рідний)

2013 **5 років тому**

19 квітня – Підписано Угоду про встановлення партнерських відносин між містами Харків і Трнава (Словаччина)

18 липня – У Харкові у сквері «Стрілка» відкрито монумент Святому апостолу Андрію Первозванному (скульптори О.Рідний і Г.Іванова)

21 серпня – У Харкові біля Палацу спорту на пр. Маршала Жукова (нині пр. П.Григоренка) відкрито пам'ятник співаку та актору Володимиру Висоцькому (скульптор О.Демченко, архітектор В.Лівшиць)

23 серпня – Підписано Угоду про встановлення партнерських відносин між містами Харків і Теджон (Республіка Корея)

2 жовтня – Підписано Угоду про встановлення побратимських відносин між містами Харків і Анкара (Туреччина)

Розділ II

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ХАРКІВЩИНИ НА 2018 РІК

1 січня – 80 років від дня народження **Віктора Григоровича Кулика** (1938), українського поета

2 січня – 80 років від дня народження **Едуарда Васильовича Гаврилова** (1938), українського фахівця у галузі транспортних систем і ергономіки, педагога

5 січня – 105 років від дня народження **Василя Олександровича Войцеховича** (1913–1987), українського письменника, військовика, Героя Радянського Союзу (1944), уродженця смт Краснокутськ

* – 75 років від дня народження **Віктора Миколайовича Гонтарова** (1943–2009), українського живописця-монументаліста, педагога

6 січня – 125 років від дня народження **Володимира Олексійовича Водяницького** (1893–1971), українського радянського гідробіолога, уродженця м. Красноград

– 110 років від дня народження **Миколи Олексійовича Кучеренка** (1908–1976), українського конструктора, організатора виробництва танків, уродженця м. Лозова

– 95 років від дня народження **Анатолія Васильовича Добродецького** (1923–1943), військовика, Героя Радянського Союзу (1944, посмертно), уродженця м. Харків

8 січня – 130 років від дня народження **Гната Петровича Юри** (1888–1966), українського актора, режисера

– 55 років від дня народження **Олександра Еріковича Духовського** (1963), лікаря-нейрохірурга, почесного громадянина м. Харків (2014)

9 січня – 95 років від дня народження **Бориса Олексійовича Чичибабіна** (1923–1994), українського поета

12 січня – 125 років від дня народження **Михайла Йосиповича Гуревича** (1893–1976), авіаконструктора, Героя Соціалістичної Праці (1957)

13 січня – 90 років від дня народження **Петра Власовича Волошина** (1928), українського лікаря-невролога, директора «Інституту неврології, психіатрії та наркології НАМН України» (1977–2017), почесного громадянина м. Харків (2015)

15 січня – 80 років від дня народження **Леоніда Вікторовича Авербаха** (1938–1998), спортсмена (фехтування), тренера

17 січня – 105 років від дня народження **Любові Павлівни Гнатченко** (1913–2002), української артистки, акторки Харківського державного академічного театру ляльок ім. В.Афанасьєва (1946–1983)

– 80 років від дня народження **Володимира Івановича Терешина** (1938–2010), українського фізика, директора Інституту фізики плазми Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут»

– 70 років від дня народження **Юрія Степановича Євсюкова** (1948), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1984–1988 та з 1995)

19 січня – 105 років від дня народження **Георгія Петровича Дубинського** (1913–1989), українського географа, метеоролога, педагога, голови Харківського відділення Українського географічного товариства (1957–1980)

– 75 років від дня смерті **Михайла Валентиновича Кульчицького** (1919–1943), українського поета

20 січня – 100 років від дня народження **Олександра Олексійовича Шалімова** (1918–2006), радянського хірурга, Героя Соціалістичної Праці (1982), Героя України (2005), почесного громадянина м. Харків (2001)

21 січня – 115 років від дня народження **Бориса Йосиповича Біляка** (1903–1985), вченого-агронома, педагога

22 січня – 110 років від дня народження **Лева Давидовича Ландау** (1908–1968), радянського фізика-теоретика, лауреата Нобелівської премії з фізики (1962). У 1933 р. очолював теоретичний відділ Українського фізико-технічного інституту у Харкові і кафедру теоретичної фізики Харківського державного університету

– 105 років від дня народження **Петра Тимофійовича Янчукова** (1913–1984), українського артиста, актора Харківського театру ляльок (1945–1983)

23 січня – 95 років від дня народження **Віктора Петровича Шестопалова** (1923–1999), українського радіофізика, директора Інституту радіофізики та електроніки АН УРСР (1973–1999)

25 січня – 80 років від дня народження **Миколи Івановича Карташова** (1938–2016), біолога, педагога, ректора Харківського зооветеринарного інституту (1989–2001)

26 січня – 65 років від дня народження **Олександра Георгійовича Романовського** (1953), поета, педагога

28 січня – 115 років від дня народження **Юлія Сергійовича Мейтуса** (1903–1997), українського композитора

– 110 років від дня народження **Павла Петровича Горілого** (1908–1941), українського графіка

– 95 років від дня народження **Анатолія Костянтиновича Недбайла** (1923–2008), військового льотчика, двічі Героя Радянського Союзу (1945), уродженця м. Ізюм

– 80 років від дня народження **Леоніда Івановича Жаботинського** (1938–2016), важкоатлета, громадського діяча, двократного олімпійського чемпіона (1964, 1968)

29 січня – 120 років від дня народження **Василя Михайловича Арістова** (1898–1962), українського та російського артиста, режисера і актора Харківського російського драматичного театру (1936–1962)

30 січня – 65 років від дня народження **Тетяни Іванівни Лещенко** (1953), художника декоративно-ужиткового мистецтва, дизайнера

31 січня * – 95 років від дня народження **Семена Абрамовича Якубовича** (1923), українського скульптора

4 лютого – 165 років від дня народження **Дмитра Миколайовича Овсяника–Куликовського** (1853–1920), українського і російського літературознавця, критика, історика культури, педагога

5 лютого – 165 років від дня народження **Павла Івановича Харитоненка** (1853–1914), підприємця, цукрозаводчика, мецената

– 65 років від дня народження **Андрія Яковича Ровчака** (1953), українського агронома, голови сільськогосподарського кооперативу «Восток» Ізюмського району (з 1982), Героя України (2008)

6 лютого – 115 років від дня народження **Юрія Юрійовича Шовкопляса** (1903–1978), українського письменника

– 100 років від дня народження **Анатолія Захаровича Парфиненка** (1918–1990), українського кобзаря

7 лютого – 90 років від дня народження **Валентина Олександровича Пономаренка** (1928–1984), українського композитора, диригента, педагога

8 лютого – 150 років від дня народження **Петра Петровича Сушкіна** (1868–1928), радянського зоолога, анатома, палеонтолога, педагога

9 лютого – 145 років від дня народження **Миколи Вікентійовича Сібільова** (1873–1943), археолога, краєзнавця, засновника (1920) і першого директора Ізюмського краєзнавчого музею

– 110 років від дня народження **Івана Микитовича Шутова** (1908–1978), українського прозаїка

10 лютого – 245 років від дня народження **Василя Назаровича Каразіна** (1773–1842), українського і російського просвітителя, громадського діяча, засновника Харківського університету (1805)

11 лютого – 145 років від дня народження **Семена Марковича Прохорова** (1873–1948), українського живописця, педагога, засновника Харківської художньої школи № 1 ім. І.Рєпіна (1944)

– 95 років від дня народження **Дмитра Григоровича Затули** (1923–1987), українського мікробіолога, уродженця Шевченківщини

14 лютого – 85 років від дня народження **Івана Семеновича Полюховича** (1933–2010), українського поета

16 лютого – 120 років від дня народження **Анастасії Зіновіївни Левицької** (1898–1955), української співачки, педагога, солістки Харківського театру опери та балету ім. М.Лисенка (1930–1949)

– 75 років від дня народження **Миколи Миколайовича Соловйова** (1943), українського журналіста, редактора газети «Вечірній Харків» (1986–2003), почесного громадянина м. Харків (2015)

17 лютого – 125 років від дня народження **Валентина Дмитровича Отамановського** (1893–1964), українського історика, краєзнавця, перекладача, видавця, педагога, громадсько-політичного діяча

18 лютого – 120 років від дня народження **Якова Лазаровича Геронімуса** (1898–1984), українського математика, фахівця теоретичної механіки, педагога

– 115 років від дня народження **Олексія Миколайовича Леонтьєва** (1903–1979), російського психолога, засновника та організатора харківської психологічної школи

25 лютого – 100 років від дня народження **Василя Антоновича Бурмаки** (1918–2014), льотчика, Героя Радянського Союзу (1946), уродженця с. Нове Мажарове Зачепилівського району

26 лютого – 115 років від дня народження **Йосипа Григоровича Немана** (1903–1952), радянського вченого, авіаконструктора, педагога

2 березня – 225 років від дня народження **Петра Івановича Кеппена** (1793–1864), російського історика, географа, етнографа, статистика, уродженця м. Харків

4 березня – 160 років від дня народження **Олександра Михайловича Нікольського** (1858–1942), українського радянського вченого-зоолога

5 березня – 185 років від дня народження **Івана Петровича Щелкова** (1833–1909), вченого-фізіолога, першого професора самостійної кафедри фізіології Харківського університету, ректора Харківського університету (1884–1890)

– 115 років від дня народження **Наталії Львівни Забіли** (1903–1985), української поетеси, драматурга, перекладача

6 березня – 90 років від дня народження **Василя Даниловича Гуріна** (1928–2000), російського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1971–2000)

8 березня – 160 років від дня народження **Владислава Петровича Бузескула** (1858–1931), українського і російського історика античності, громадського діяча

– 120 років від дня народження **Михайла Дмитровича Тіца** (1898–1978), українського композитора, піаніста, педагога

9 березня * – 110 років від дня народження **Петра Львовича Слоніма** (1908–2011), українського режисера, художнього керівника першого в Радянському Союзі Палацу піонерів, почесного громадянина м. Харків (2002)

12 березня – 155 років від дня народження **Володимира Івановича Вернадського** (1863–1945), українського мінералога, геохіміка, історика науки, громадського діяча. З 1868 по 1876 рр. жив у Харкові

13 березня – 130 років від дня народження **Антона Семеновича Макаренка** (1888–1939), російського письменника і педагога, одного із засновників системи дитячо-підліткового виховання

– 80 років від дня народження **Григорія Йосиповича Кононенка** (1938–2006), українського режисера, актора, художника театру, сценариста, педагога, режисера-постановника Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1964–1969)

14 березня – 95 років від дня народження **Володимира Івановича Ненашева** (1923–1995), російського режисера, головного режисера Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1963–1975)

15 березня – 110 років від дня народження **Олексія Михайловича Щеглова** (1908–1980), українського художника театру, графіка, монументаліста, ілюстратора, карикатуриста

17 березня – 115 років від дня народження **Олексія Олександровича Тація** (1903–1967), українського архітектора

18 березня – 80 років від дня народження **Ігора Кіндратовича Янсона** (1938–2011), українського фізика, педагога

23 березня – 110 років від дня народження **Архипа Михайловича Люльки** (1908–1984), українського авіаконструктора, Героя Соціалістичної Праці (1957)

24 березня – 130 років від дня народження **Юрія Степановича Кипоренка–Доманського** (1888–1955), російського співака, педагога, соліста Харківського театру опери та балету (1922–1923, 1931–1939), уродженця м. Харків

– 65 років від дня народження **Сергія Миколайовича Гусарова** (1953), українського юриста, громадського діяча, почесного громадянина м. Харків (2010)

26 березня – 170 років від дня народження **Костянтина Олексійовича Андрєєва** (1848–1921), українського та російського математика, голови Харківського математичного товариства (1883–1898)

27 березня – 80 років від дня народження **Олексія Сергійовича Переверзєва** (1938), українського хірурга, педагога

28 березня 160 років від дня народження **Володимира Павловича Бобіна** (1858–1925), українського лікаря, громадського діяча

29 березня – 115 років від дня народження **Олександра Юхимовича Коржа** (1903–1984), українського поета

30 березня – 95 років від дня народження **Сергія Федоровича Ярмака** (1923–1944), Героя Радянського Союзу (1944), уродженця смт Бабаї Харківського району

31 березня – 145 років від дня народження **Миколи Івановича Міхновського** (1873–1924), українського громадського і політичного діяча, публіциста, засновника нової Української партії у Харкові (1898)

1 квітня – 55 років від дня народження **Тетяни Володимирівни Біловол** (1963), юриста, громадського діяча, почесного громадянина Харківської області (2013)

3 квітня – 100 років від дня народження **Олеся (Олександра) Терентійовича Гончара** (1918–1995), українського прозаїка, літературного критика, громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці (1978), Героя України (2005, посмертно)

4 квітня – 100 років від дня народження **Леоніда Леонідовича Грінбейна** (псевд. Лео Грін) (1918–2014), циркового і естрадного ілюзіоніста

5 квітня – 95 років від дня народження **Тимура Михайловича Фрунзе** (1923–1942), військового льотчика, Героя Радянського Союзу (1942, посмертно)

– 95 років від дня народження **Никона Васильовича Бутенка** (1923–1991), українського живописця

6 квітня – 135 років від дня народження **Олександра Микитовича Марзеєва** (1883–1956), вченого-гігієніста, педагога, одного з засновників Українського НДІ комунальної гігієни у Харкові (1931)

7 квітня – 150 років від дня народження **Миколи Миколайовича Євдокимова** (1868–1940), українського астронома, директора Харківської астрономічної обсерваторії (1917–1930). Під його керівництвом у Харкові організовано об'єднану службу часу (1935)

8 квітня – 75 років від дня народження **Марії Степанівни Гончаренко** (1943), українського фізіолога, президента Української асоціації валеології (з 2000)

11 квітня – 105 років від дня народження **Володимира Гнатовича Хоткевича** (1913–1982), українського фізика, ректора Харківського державного університету (1966–1975)

13 квітня – 115 років від дня народження **Веніаміна Павловича Костенка** (1903–1969), українського архітектора, дизайнера, художника

14 квітня – 130 років від дня народження **Леоніда Арсенійовича Булаховського** (1888–1961), українського мовознавця-славіста, літературознавця, педагога

16 квітня – 100 років від дня народження **Семена Сергійовича Жала** (1918–1997), військовика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця с. Осадьківка Куп'янського району

17 квітня * – 100 років від дня народження **Володимира Анатолійовича Добровольського** (1918–2003), українського прозаїка

18 квітня – 115 років від дня народження **Надії Калістратівни Титаренко** (1903–1976), української акторки, актриси театру «Березіль» (1922–19334)

19 квітня – 210 років від дня народження **Карла Карловича Фойгта** (1808–1873), філолога, сходознавця, педагога, ректора Харківського університету (1852–1859)

20 квітня – 95 років від дня народження **Адольфа Марковича Константинопольського** (1923–1993), українського живописця, графіка, педагога

21 квітня – 105 років від дня народження **Василя Івановича Агібалова** (1913–2002), українського скульптора, художника, педагога

23 квітня – 85 років від дня народження **Майї Давидівни Львович** (1933–2015), української поетеси, перекладача

– 80 років від дня народження **Аркадія Павловича Філатова** (1938), письменника, кіносценариста

26 квітня – 85 років від дня народження **Леоніда Леонідовича Товажнянського** (1933), українського вченого, педагога, організатора вищої технічної освіти в Україні, ректора Національного технічного університету «ХПІ» (1999–2014), почесного громадянина м. Харків (2011)

30 квітня – 170 років від дня народження **Олександри Яківни Єфименко** (1848–1918), українського і російського історика, етнографа

3 травня – 85 років від дня народження **Вадима Григоровича Манжелія** (1933–2013), українського фізика, педагога

– 80 років від дня народження **Аркадія Яковича Ініна** (справж. Гуревич) (1938), письменника, сценариста, уродженця м. Харків

5 травня * – 125 років від дня народження **Федора Івановича Гнідого** (1893–1980), українського гончара, майстра художньої кераміки

– 95 років від дня народження **Анатолія Григоровича Горбенка** (1923–1995), українського театрознавця, педагога

– 95 років від дня народження **Дмитра Яковича Шлапака** (1923–1995), українського літературознавця, кінокритика

6 травня – 155 років від дня народження **Володимира Івановича Сокальського** (1863–1919), піаніста, композитора, музичного критика, педагога

7 травня – 80 років від дня народження **Леоніда Миколайовича Литвиненка** (1938), українського радіофізика і радіоастронома, директора Радіоастронічного інституту НАН України (з 1985), почесного громадянина Харківської області (2013)

– 70 років від дня народження **Володимира Степановича Пономаренка** (1948), українського вченого-економіста, ректора Харківського національного економічного університету (з 2000), почесного громадянина м. Харків (2012)

8 травня – 100 років від дня народження **Миколи Тимофійовича Лисенка** (1918–2007), українського домриста, диригента, педагога

11 травня – 110 років від дня народження **Григорія Михайловича Гельфандбейна** (1908–1993), українського літературознавця, мистецтвознавця, критика

13 травня – 130 років від дня народження **Віктора Карповича Троценка** (1888–1978), українського архітектора

15 травня – 125 років від дня смерті **Івана Івановича Манжури** (1851–1893), українського поета, фольклориста, етнографа

– 70 років від дня народження **Олександра Всеволодовича Захаренка** (1948–2004), українського ентомолога, еколога-степознавця, фахівця заповідної справи

*16 травня** – 70 років від дня народження **Алли Арестівни Коваленко** (1948), українського промислового діяча, директора «Харківської бісквітної фабрики» (з 1987), Героя України (2008), почесного громадянина м. Харків (2012)

17 травня – 110 років від дня народження **Леоніда Соломоновича Первомайського** (справж. Ілля Шльомович Гуревич) (1908–1973), українського прозаїка, поета

19 травня – 110 років від дня народження **Олексія Олексійовича Єпішева** (1908–1985), партійного і військового діяча, Героя Радянського Союзу (1978)

21 травня – 80 років від дня народження **Володимира Мусійовича Шестопалова** (1938–2001), українського артиста, актора Харківського державного академічного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1961–2001)

– 80 років від дня народження **Наума Петровича Водовозова** (1938), українського інженера-будівельника, генерального директора ВАТ «Південспецбуд» (з 1996), почесного громадянина м. Харків (2015)

24 травня – 110 років від дня народження **Георгія Степановича Меліхова** (1908–1985), українського живописця, педагога

28 травня – 180 років від дня народження **Олексія Івановича Дудукалова** (1838–1910), хірурга, одного з перших щелепо-лицьових хірургів в Україні

29 травня – 80 років від дня народження **Миколи Пилиповича Гопція** (1938), українського письменника

31 травня – 110 років від дня народження **Ростислава Георгійовича Івицького** (1908–1974), українського артиста розмовного жанру, актора Харківського театру «Березіль» (1928–1942), керівника Харківської державної естради (1943–1953)

– 65 років від дня народження **Ніни Антонівни Супруненко** (1953), української поетеси

1 червня – 60 років від дня народження **Віктора Івановича Ковтуна** (1958), українського живописця, голови правління Харківської організації Національної спілки художників України (з 1997), почесного громадянина м. Чугуїв (2005) та Харківської області (2010)

7 червня – 135 років від дня народження **Олександра Васильовича Шевченка** (1883–1948), українського і російського художника, теоретика мистецтва, педагога, уродженця м. Харків

– 115 років від дня народження **Івана Андріановича Багмута** (1903–1975), українського письменника, прозаїка

8 червня – 200 років від дня народження **Олександра Олексійовича Корсуна** (1818–1891), українського письменника, поета-романтика, видавця, реформатора українського правопису

9 червня – 140 років від дня народження **Івана Олександровича Мар'яненка** (1878–1962), українського артиста, режисера, педагога, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Г.Шевченка (1934–1958)

10 червня – 195 років від дня народження **Івана Івановича Соколова** (1823–1910), російського живописця, графіка

11 червня – 95 років від дня народження **Бориса Якимовича Задорожного** (1923–1993), українського лікаря-дермотовенеролога, ректора Харківського медичного університету (1959–1975)

13 червня – 155 років від дня народження **Марії Миколаївни Грінченко** (1863–1928), української письменниці, педагога, громадської діячки, дружини Б.Грінченка, уродженки м. Богодухів Харківської області

14 червня – 110 років від дня народження **Віктора Івановича Ангелейка** (1908–1991), інженера-будівельника, педагога

– 110 років від дня народження **Івана Оникійовича Виргана** (справж. Вергун) (1908–1975), українського поета

15 червня – 80 років від дня народження **Івана Яковича Шишова** (1938), українського поета, прозаїка, критика

17 червня – 125 років від дня народження **Леоніда Вітовича Болобана** (1893–1979), українського артиста, драматурга, театрального діяча

– 90 років від дня народження **Анатолія Петровича Овєчкіна** (1928–2011), льотчика, почесного громадянина м. Харків (2009)

18 червня – 80 років від дня народження **Лариси Іванівни Донник** (1938), українського композитора, педагога

19 червня – 95 років від дня народження **Марії Олександрівни Єщенко** (1923–2000), української піаністки, педагога

22 червня – 80 років від дня народження **Марини Романівни Черкашиної-Губаренко** (1938), українського музикознавця, лібретиста, музичного критика, педагога

– 70 років від дня народження **Миколи Федоровича Побеляна** (1948), українського поета, педагога

23 червня – 100 років від дня народження **Валентина Васильовича Сизикова** (1918–2005), українського живописця, графіка, громадського діяча

28 червня – 135 років від дня народження **Павла Васильовича Голубєва** (1883–1966), українського співака, педагога, одного із засновників української вокальної школи

2 липня * – 210 років від дня народження **Вадима Васильовича Пассека** (1808–1842), російського історика, етнографа, археолога, автора робіт «Историко-статистическое описание Харьковской губернии 1836 г.», «Города Харьковской губернии»

5 липня – 120 років від дня народження **Лідії Антонівни Криницької** (1898–1966), української актриси, акторки Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1923—1966, з перервами)

6 липня – 70 років від дня народження **Юрія Миколайовича Безхутрого** (1948), українського філолога, літературознавця, педагога

10 липня – 70 років від дня народження **Бориса Миколайовича Колногузенка** (1948), українського хореографа, педагога, почесного громадянина Харківської області (2011)

12 липня – 115 років від дня народження **Михайла Ілліча Шапсая** (1903–1971), режисера документального кіно, одного із засновників Харківської студії кінохроніки (1931)

– 80 років від дня народження **Володимира Митрофановича Голенищева** (1938), дизайнера, живописця, графіка, одного із організаторів творчого об'єднання «Буриме» (1990)

14 липня – 115 років від дня народження **Петра Івановича Зінченка** (1903–1969), українського психолога, педагога

18 липня – 100 років від дня народження **Василя Івановича Забашти** (1918–2016), українського живописця, громадського діяча, педагога

20 липня – 120 років від дня народження **Олександри Петрівни Воронович** (1898–1985), російської актриси, акторки Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1933–1962)

21 липня – 90 років від дня народження **Олександра Єгоровича Тарасенка** (1928–1988), українського журналіста, театрознавця

24 липня – 90 років від дня народження **Ігоря Михайловича Дмитренка** (1928–2009), українського радянського фізика, одного із засновників Харківського фізико-технічного інституту низьких температур

26 липня – 245 років від дня народження **Іллі Федоровича Тимківського** (1773–1853), українського правознавця, філолога, письменника, освітнього діяча, педагога

– 115 років від дня народження **Мирона Олексійовича Ланшина** (псевд. Степняк) (1903–1949), українського літературознавця, критика

– 105 років від дня народження **Віктора Івановича Хохрякова** (1913–1986), російського артиста, театрального режисера, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1933–1940)

30 липня – 110 років від дня народження **Климентія Яковича Бенца** (справж. Бенціановський) (1908–1971), українського композитора, диригента, головного диригента Харківського театру музичної комедії (1946–1968)

1 серпня – 100 років від дня народження **Якова Євсейовича Гегузина** (1918–1987), фізика, засновника харківської школи кристалофізики

3 серпня – 95 років від дня народження **Леоніда Сергійовича Братченка** (1923–2004), українського художника театру, сценографа, педагога, художника-постановника (1955–1968) та головного художника (1968–1988) Харківського державного академічного театру опери та балету ім. М.Лисенка

5 серпня – 115 років від дня народження **Бориса Романовича Гмирі** (1903–1969), українського оперного і камерного співака, соліста Харківського театру опери та балету (1936–1939, 1941–1942)

7 серпня – 170 років від дня народження **Олександра Костянтиновича Погорілка** (1848–1912), фізика, державного службовця, Харківського міського голови (1900–1912)

15 серпня – 105 років від дня народження **Івана Федотовича Бугайченка** (1913–1943), військовика, Героя Радянського Союзу (1965, посмертно), уродженця с. Михайлівка Первомайського району

– 100 років від дня народження **Віктора Івановича Віхтинського** (1918–2003), українського живописця, графіка

17 серпня – 105 років від дня народження **Павла Семеновича Кітченка** (1913–1973), військовика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця с. Качалівка Краснокутського району

18 серпня – 80 років від дня народження **Вадима Йосиповича Мулермана** (1938), естрадного співака, уродженця м. Харків

22 серпня – 100 років від дня народження **Андрія Івановича Кизими** (1918–1994), військового льотчика, Героя Радянського Союзу (1945), уродженця с. Рунівщина Зачепилівського району

23 серпня – 115 років від дня народження **Віктора Микитовича Мізиненка** (1903–1976), українського артиста, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1941–1976, з перервою)

24 серпня – 170 років від дня народження **Євгена Олександровича Лансере** (1848–1886), українського скульптора

– 90 років від дня народження **Григорія Олександровича Братчуна** (1928–2017), будівельника, начальника управління «Харківметробуд» (1971–2000), почесного громадянина м. Харків (2013)

25 серпня – 80 років від дня народження **Бориса Андрійовича Михайлова** (1938), українського художника, фотографа

26 серпня – 165 років від дня народження **Олександра Васильовича Репрєва** (1853–1930), українського патофізіолога, ендокринолога

27 серпня – 140 років від дня народження **Сергія Петровича Григор'єва** (1878-1920), українського лікаря-рентгенолога, одного із засновників практичної і наукової рентгенології в Україні

28 серпня – 105 років від дня народження **Петра Степановича Кравченка** (1913–1988), голови колгоспу ім. Кірова (1946–1980) Золочівського району, Героя Соціалістичної Праці (1958)

– 80 років від дня народження **Валерія Давидовича Берліна** (1938), українського філолога, культуролога, історика, краєзнавця

1 вересня – 100 років від дня народження **Івана Павловича Бєлозьорова** (1918–2006), військовика, Героя Радянського Союзу (1944), уродженця с. Малі Проходи Дергачівського району

– 85 років від дня народження **Євгена Васильовича Лисенка** (1933–2002), українського артиста, педагога, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1956–2002)

– 85 років від дня народження **Віктора Євгеновича Рубановича** (1933–2007), українського прозаїка, поета-пародиста, публіциста

3 вересня – 70 років від дня народження **Володимира Борисовича Толубка** (1948), організатора військової освіти, почесного громадянина Харківської області (2014)

7 вересня – 105 років від дня народження **Лева Абрамовича Галкіна** (1913–1992), українського прозаїка, поета

– 100 років від дня народження **Якова Борисовича Файнберга** (1918–2005), українського фізика-теоретика, педагога

– 65 років від дня народження **Наталії Дмитрівни Матюх** (1953), української поетеси

8 вересня – 120 років від дня народження **Наталії Михайлівни Ужвій** (1898–1986), української артистки, актриси театру «Березіль» (1926–1936), Героя Соціалістичної Праці (1974)

12 вересня * – 80 років від дня народження **Бориса Івановича Чурилова** (1938–2008), українського художника, родоначальника мистецтва малювання на бересті

13 вересня – 60 років від дня народження **Володимира Миколайовича Верховеня** (1958), українського поета

15 вересня – 110 років від дня народження **Іллі Федосійовича Забашти** (1908–1954), українського живописця

16 вересня – 95 років від дня народження **Михайла Федосійовича Гетьманця** (1923), українського літературознавця, педагога, ректора Харківського педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди (1966–1970)

17 вересня – 95 років від дня народження **Михайла Павловича Зозулі** (1923–1975), військовика, повного кавалера ордена Слави (1944 – двічі, 1945), уродженця м. Чугуїв

18 вересня – 120 років від дня народження **Петра Михайловича Супоніна** (1898–1990), українського живописця, графіка

20 вересня – 125 років від дня народження **Олексія Олексійовича Мигуліна** (1893–1989), вченого-зоолога і ентомолога

– 65 років від дня народження **Сергія Миколайовича Золотарьова** (1953), українського скрипаля, диригента

22 вересня – 100 років від дня народження **Лева Олександровича Яновицького** (1918–2007), українського архітектора

26 вересня – 95 років від дня народження **Олександра Олександровича Алова** (1923–1983), російського кінорежисера, сценариста, уродженця м. Харків

27 вересня – 95 років від дня народження **Василя Івановича Борового** (1923–2014), українського поета, перекладача

1 жовтня – 165 років від дня народження **Євлалії Павлівни Кадміної** (1853–1881), оперної співачки, драматичної артистки

2 жовтня – 150 років від дня смерті **Єгора Петровича Ковалевського** (1809–1868), російського мандрівника, письменника, громадського діяча, уродженця с. Ярошівка Харківської губернії

– 80 років від дня народження **Віталія Олександровича Екзархова** (1938), українського лікаря, засновника і першого директора Харківського обласного центру паліативної медицини «Хоспіс» (з 1999)

4 жовтня – 90 років від дня народження **Володимира Яковича Підгорного** (1928–2010), українського баяніста, композитора, педагога

5 жовтня – 100 років від дня народження **Йосипа Ілліча Карася** (1918–2000), українського живописця, педагога

8 жовтня – 115 років від дня народження **Сергія Степановича Уразовського** (1903–1961), українського фізика, хіміка, педагога

10 жовтня – 95 років від дня народження **Валеріана Степановича Нестерова** (1923–2001), українського художника, живописця, графіка

11 жовтня – 75 років від дня народження **Анатолія Миколайовича Гольцева** (1943), українського кріобіолога, директора Інституту проблем кріобіології і кріомедицини (з 2011)

12 жовтня – 115 років від дня народження **Якова Васильовича Майстренка** (1903–1987), українського прозаїка, драматурга

– 50 років від дня народження **Андрія Юрійовича Цаплієнка** (1968), українського журналіста, військового кореспондента, сценариста

13 жовтня – 180 років від дня народження **Олександра Івановича Рубця** (1838–1913), українського і російського композитора, хорового диригента, музичного теоретика, фольклориста, педагога

– 65 років від дня народження **Ігоря Леонідовича Михайлина** (1953), українського літературознавця, критика, голови Харківського історико-філологічного товариства (з 1999), почесного громадянина м. Мерефа Харківського району (1997)

14 жовтня – 95 років від дня народження **Віктора Івановича Лапіна** (1923–1984), українського живописця, графіка

– 80 років від дня народження **Тетяни Дмитрівни Медвідь** (1938), українського художника театру, головного художника Харківського академічного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (з 1973)

15 жовтня – 70 років від дня народження **Валентини Дмитрівни Ракитянської** (1948), українського бібліотекознавця, директора Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Короленка (з 2007), голови Харківського обласного відділення Української бібліотечної асоціації (з 2011), почесного громадянина Харківської області (2013)

18 жовтня – 120 років від дня народження **Олексія Михайловича Воліна** (1898–1975), російського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1934–1970)

– 80 років від дня народження **Олександра Пантелійовича Шпейера** (1938–2006), українського машинобудівника, генерального директора Харківського державного верстатобудівного заводу ім. Т.Шевченка (1995–2006), почесного громадянина м. Харків (2004)

– 80 років від дня народження **Юрія Яковича Кроленка** (1938), українського будівельника, почесного громадянина м. Харків (2008)

19 жовтня – 210 років від дня народження **Альфонса Йосиповича Валицького** (1808–1858), літературознавця, педагога

– 90 років від дня народження **Євгена Федоровича Жердзицького** (1928), українського живописця, педагога

20 жовтня – 180 років від дня народження **Марина Степановича Дринова** (1838–1906), історика, славіста, громадсько-політичного діяча, одного із засновників та голови Харківського історико-філологічного товариства (1890–1906)

– 160 років від дня народження **Людвіга Оттовича Струве** (1858–1920), астронома, педагога, директора Астрономічної обсерваторії Харківського університету (1898–1917)

23 жовтня – 125 років від дня народження **Пилипа Омеляновича Козицького** (1893–1960), українського композитора, музикознавця, музично-громадського діяча, педагога

– 80 років від дня народження **Ліни Костянтинівни Завальної** (1938), українського архітектора

24 жовтня – 175 років від дня народження **Генріка Іполитовича Семирадського** (1843–1902), польського і російського живописця, уродженця смт Печеніги

25 жовтня – 100 років від дня народження **Олекси Андрійовича Веретенченка** (1918–1993), українського поета, перекладача, журналіста

26 жовтня – 80 років від дня народження **Юрія Наумовича Венгеровського** (1938–1998), волейболіста, олімпійського чемпіона (1964)

– 80 років від дня народження **Юрія Михайловича Златкіна** (1938), фахівця в галузі ракетно-космічної техніки, генерального директора НВП «Хартрон-Аркос» (з 1998), почесного громадянина м. Харків (2011)

3 листопада – 130 років від дня народження **Якова Андрійовича Мамонтова** (1888–1940), українського драматурга, театрознавця, педагога

– 100 років з дня смерті **Олександра Михайловича Ляпунова** (1857–1918), українського і російського математика, механіка, педагога

5 листопада – 195 років від дня народження **Якова Івановича Щоголева** (1823–1898), українського поета

– 140 років від дня народження **Михайла Петровича Арцибашева** (1878–1927), українського прозаїка, драматурга, публіциста

– 65 років від дня народження **Володимира Євгеновича Жердзицького** (1953), українського живописця, педагога

7 листопада – 135 років від дня народження **Леоніди Миколаївни Балановської** (1883–1960), української і російської співачки, педагога, солістки Харківського театру опери та балету (1926–1933)

– 135 років від дня народження **Дмитра Федоровича Васильчикова** (Васильченко) (1883–1960), артиста, одного із засновників Українського радянського театру музичної комедії (Харків, актор (1929–1940), художній керівник і директор (1944–1947)), актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1940–1941, 1947–1960)

– 100 років від дня народження **Євгена Петровича Тамма** (1918–1991), українського бібліотекознавця, історика, організатора бібліотечної справи, педагога

– 75 років від дня народження **Івана Михайловича Перепеляка** (1943), українського поета, прозаїка, драматурга

– 40 років від дня народження **Сергія Миколайовича Бабкіна** (1978), українського музиканта, актора

8 листопада – 90 років від дня народження **Леоніда Семеновича Тарабаринова** (1928–2008), українського артиста театру і кіно, педагога, актора Харківського українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1955–2008), почесного громадянина м. Харків (2003)

10 листопада – 105 років від дня народження **Геннадія Івановича Брежньова** (1913–1953), українського поета, прозаїка, перекладача

11 листопада	–	95 років від дня народження **Віталія Петровича Холода** (1923–1993), прозаїка
13 листопада	–	125 років від дня народження **Маргарити Орестівни Габель** (1893–1981), українського літературознавця, культурно-громадського діяча
14 листопада	–	155 років від дня народження **Єгора Кузьмича Рєдіна** (1863–1908), російського і українського історика мистецтва і археології, громадського діяча
15 листопада	–	115 років від дня народження **Йосипа Абрамовича Даниленка** (1903–1980), українського вченого-зоотехніка, директора Харківського НДІ тваринництва лісостепу і полісся (1941–1973)
	–	95 років від дня народження **Віктора Васильовича Кочевського** (1923–2005), українського поета, перекладача
	–	95 років від дня народження **Степана Іларіоновича Письменного** (1923–2010), українського художника, графіка
	–	75 років від дня народження **Олексія Станіславовича Бінкевича** (1943), українського поета, перекладача
17 листопада	–	230 років від дня народження **Михайла Семеновича Щепкіна** (1788–1863), українського і російського актора
	–	200 років від дня народження **Андрія Петровича Шидловськог**о (1818–1892), астролога, геодезиста, педагога
19 листопада	–	85 років від дня народження **Вадима Олександровича Левіна** (1933), дитячого поета, перекладача, педагога
20 листопада	–	85 років від дня народження **Миколи Сафоновича Сургая** (1933–2009), державного і громадського діяча, Героя України (2003), уродженця с. Любівка Краснокутського району
21 листопада	–	90 років від дня народження **Нінель Олександрівни Ткаченко** (1928–2007), української співачки, уродженки м. Харків
22 листопада	–	110 років від дня народження **Віктора Євгеновича Іванова** (1908–1980), українського фізика-експериментатора, директора Харківського фізико-технічного інституту АН УРСР (1965–1980)
	–	65 років від дня народження **Сергія Васильовича Кирика** (1953), енергетика, голови правління АК «Харківобленерго» (з 2005), почесного громадянина м. Харків (2013)

23 листопада	–	135 років від дня народження **Миколи Федоровича Яшека** (1883–1966), українського радянського бібліографа, літературознавця
24 листопада	–	100 років від дня народження **Віктора Марковича Лагози** (1918–2002), українського поета, прозаїка
	–	85 років від дня народження **Генріха Ованесовича Алтуняна** (1933–2005), правозахисника, громадського і політичного діяча, педагога
	–	70 років від дня народження **Олексія Тимофійовича Заворотнього** (1948), українського артиста, драматурга, сценариста, кінорежисера, уродженця смт Сахновщина
27 листопада	–	90 років від дня народження **Валентина Івановича Грищенка** (1928–2011), українського лікаря, педагога, громадського діяча, директора Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України (1983–2011)
28 листопада *	–	70 років від дня народження **Олександри Прокопівни Ковальової** (1948), української поетеси, літературознавця, перекладача
29 листопада	–	240 років від дня народження **Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка** (1778–1843), українського письменника, драматурга, основоположника художньої прози і жанру соціально-побутової комедії в класичній українській літературі, громадського діяча
30 листопада	–	260 років від дня народження **Йогана Баптиста Шада** (1758–1834), німецького філософа, викладача Харківського університету (1804–1816)
	–	115 років від дня народження **Миколи Йосиповича Сказбуша** (справж. Акулов) (1903–1989), українського прозаїка
1 грудня	–	85 років від дня народження **Римми Олександрівни Катаєвої** (1933), української поетеси, критика, перекладача
3 грудня	–	120 років від дня народження **Михайла Ілліча Кошкіна** (1898–1940), конструктора танків, головного конструктора і начальника танкового КБ Харківського паровозобудівного заводу, Героя Соціалістичної Праці (1990, посмертно)
5 грудня	–	140 років від дня народження **Олександра Олеся** (справж. Олександр Іванович Кандиба) (1878–1944), українського поета, прозаїка, драматурга

– 95 років від дня народження **Бориса Мойсейовича Табаровського** (1923–2004), українського артиста, актора Харківського російського драматичного театру ім. О.Пушкіна (1948–2002)

– 90 років від дня народження **Івана Костянтиновича Дерюгіна** (1928–1996), українського спортсмена (сучасне п'ятиборство), олімпійського чемпіона (1956), уродженця м. Зміїв

5 грудня – 90 років від дня народження **Генадія Михайловича Тупала** (1928), ініціатора та голови громадського координаційного комітету «Харків ракетно-космічний»

7 грудня – 115 років від дня народження **Олександра Ілліча Лейпунського** (1903–1972), українського радянського фізика-ядерника, Героя Соціалістичної Праці (1963)

– 70 років від дня народження **Алли Олександрівни Александровської** (1948), українського громадського-політичного діяча, почесного громадянина м. Харків (2008)

9 грудня – 155 років від дня народження **Бориса Дмитровича Грінченка** (1863–1910), українського письменника, літературознавця, філолога, етнографа, педагога, громадсько-культурного діяча

12 грудня – 90 років від дня народження **Леоніда Федоровича Бикова** (1928–1979), українського артиста театру і кіно, кінорежисера, актора Харківського державного академічного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка (1951–1960)

13 грудня – 125 років від дня народження **Миколи Хвильового** (справж. Микола Григорович Фітільов) (1893–1933), українського поета, прозаїка, одного із основоположників пореволюційної української прози, громадського діяча

– 100 років з дня смерті **Андрія Івановича Заливчого** (1892–1918), українського письменника

15 грудня – 100 років від дня народження **Григорія Зіновійовича Крижевського** (1918–1992), українського живописця, педагога

– 100 років від дня народження **Петра Даниловича Коваленка** (1918–1993), військовика, Героя Радянського Союзу (1944), уродженця с. Педашка Перша Зачепилівського району

17 грудня – 110 років від дня народження **Юрія Володимировича Шевельова** (Шереха) (1908–2002), українського славіста-мовознавця, історика української літератури, мистецтвознавця. У 1908–1943 рр. жив і працював у Харкові

19 грудня – 105 років від дня народження **Миколи Івановича Світенка** (1913–2007), військового льотчика, Героя Радянського Союзу (1943), уродженця м. Харків

21 грудня – 225 років від дня народження **Ореста Михайловича Сомова** (1793–1833), українського літературного критика, письменника

22 грудня – 180 років від дня народження **Олександра Яковича Данилевського** (1838–1923), українського біохіміка, основоположника вітчизняної біохімії

24 грудня – 130 років від дня народження **Олександра Львовича Ейнгорна** (1888–1939), українського архітектора

– 115 років від дня народження **Олексія Миколайовича Душкіна** (1903–1977), українського і російського архітектора, уродженця Харківської губернії

27 грудня – 120 років від дня народження **Леоніда Григоровича Гайдамаки** (1898–1991), українського співака-бандуриста, диригента, композитора, педагога

31 грудня – 100 років від дня народження **Данили Олександровича Бакуменка** (1918–1988), українського поета, прозаїка, перекладача

– 95 років від дня народження **Василя Трохимовича Бондаря** (1923–1969), українського поета, прозаїка

– 65 років від дня народження **Віктора Дмитровича Сидоренка** (1953), українського живописця, голови Харківської організації Спілки художників України (1987–1994)

Цього року виповнюється

1768 – 250 років від дня народження **Федора Кіндратовича Біберштейна** (справж. Фрідріх Маршал) (1768–1826), ботаніка-систематика, мандрівника

1778 – 240 років від дня народження **Євгена Олексійовича Васильєва** (1778–1833), архітектора, педагога

1788 – 230 років від дня народження **Івана Яковича Кронеберга** (1788–1838), українського філолога, філософа, історика літератури, педагога, ректора Харківського університету (1826–1829, 1833–1836)

1793 – 225 років від дня народження **Василя Григоровича Масловича** (1793–1841), українського і російського письменника, літературознавця, видавця, культурно-громадського діяча

– 225 років від дня народження **Олександра Васильовича Склабовського** (1793–1831), українського письменника, журналіста, педагога

1818 – 200 років від дня народження **Наполеона Галицького** (1818–1881), вченого-ветеринара, засновника та директора (1850–1868) Харківського ветеринарного училища – першого вищого ветеринарного навчального закладу в Україні (нині Харківська зооветеринарна академія)

1828 – 190 років від дня народження **Івана Федоровича Леваковського** (1828–1893), геолога, педагога, одного із засновників та голови (1870–1893) Харківського товариства дослідників природи

– 190 років від дня народження **Максиміліана Християновича Гельфериха** (1828–1901), підприємця, мецената, громадського діяча

1838 – 180 років від дня народження **Григорія Миколайовича Бормана** (1838–1919), підприємця, засновника Харківської кондитерської фабрики

1843 175 років від дня народження **Олександра Васильовича Гурова** (1843–1921), українського геолога, палеонтолога, педагога

1863 – 155 років від дня народження **Михайла Іродіоновича Дашкевича** (1863–1930), українського інженера, архітектора, харківського міського архітектора (1893–1903)

1873 – 145 років від дня народження **Костянтина Миколайовича Жукова** (1873–1940), українського і російського архітектора, теоретика і практика українського модерну, педагога

– 145 років від дня народження **Павла Кіндратовича Луценка** (1873–1934), українського піаніста, педагога, музично-громадського діяча

1903 – 115 років від дня народження **Василя Яковича Вражливого** (справж. Штанько) (1903–1937), українського прозаїка

Розділ III

МАТЕРІАЛИ НА ДОПОМОГУ ВІДЗНАЧЕННЯ ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2018 РІК

5 січня

75 років від дня народження Віктора Миколайовича Гонтарова

«Я художник небольшого уголка земли на Харьковщине»
В.Гонтаров

Гонтаров Віктор Миколайович, український художник-монументаліст, живописець, графік. Народився 5 січня 1943 р. у с. Сотницький Козачок Золочівського району Харківської області у селянській родині. Коли йому виповнилося дванадцять років, сім'я переїхала до Харкова. У 1958 р. Віктор вступив до Харківського художнього училища. Завжди добрими словами згадував свого першого педагога Анну Іванівну Акишину, вважав, що основний напрямок свого не тільки творчого, але й усього життєвого шляху він отримав від неї. Продовжив навчання у Ленінградському художньому вищому училищі ім. В.Мухіної і закінчив у 1972 р. за спеціальністю «Монументально-декоративне мистецтво».

Повернувшись до Харкова, Віктор Миколайович займався викладацькою діяльністю. Будучи професором кафедри монументального живопису Харківської академії дизайну і мистецтв, виховав кілька поколінь талановитих художників. Його студенти гідно представляли харківську художню школу історичного живопису України на міжнародних виставках і різного роду бієнале.

Залишивши кафедру, зайнявся настінним розписом. Оформив інтер'єри низки громадських та житлових приміщень.

Віктор Гонтаров був закоханий у красу Слобожанщини. Він один з небагатьох художників зумів так колоритно оспівати скромний, здавалося б, ландшафт Слобідської України і фарбами передати енергетику людей, які живуть на цій землі. Завдяки його роботам у мистецтвознавців з'явилося поняття – «пейзаж Гонтарова».

До образів з дитинства радив повертатися митець і своїм учням. Велике враження на художника Гонтарова справили килими-примітиви, що висіли над ліжком у кожній сільській хаті. Зазвичай на них зображували витончених дам з кіньми, козаків з дівчатами біля криниці, русалок. Оскільки це була перша зустріч майбутнього митця з образотворчим мистецтвом, килимки запам'яталися найбільше.

У своїх роботах В.Гонтаров торкається численних тем: від ліричних спогадів дитинства до гострої сатири на сьогодення.

За покликом серця опанував станковий живопис, створивши власну незалежну та особливу манеру, якій залишався вірним усе життя. У станковому живописі Гонтарова виокремилося три напрями: пейзажі Харківщини, в яких відображено перехідні стани природи; полотна на пісенно-міфологічні сюжети Слобожанщини; картини на тему побуту й життя сучасних селян, зокрема літніх жінок (у них розкрито простоту образу, єдність із природою). У творчому доробку Віктора Миколайовича є метафоричні й драматичні за змістом, з іронічно-гротесковим підтекстом роботи на теми історичної минувшини й радянських часів. За творчістю М.Гоголя створив графічний (кінець 1970-х рр.) та живописний цикли, де відображено парадоксальність і фантастичність художніх образів письменника.

Віктор Миколайович входив до складу багатьох художніх рад, обирався головою монументальної секції при Спілці художників, працював у республіканській комісії з фундаментального мистецтва. Перед розпадом СРСР був членом Всесоюзної монументальної комісії. Всі свої громадські статуси і наукові звання отримав як художник-станковіст.

В.Гонтаров – член Національної спілки художників України (1977), заслужений художник України (1995), академік Академії мистецтв України (2006). Лауреат Всеукраїнського трієнале «Живопис–98». Лауреат премії «Народне визнання» (2006). Нагороджений Золотою медаллю Академії мистецтв України (2003). У 2008 р. був удостоєний Національної премії України ім. Т.Шевченка у сфері образотворчого мистецтва.

З 1973 р. – учасник всеукраїнських, всесоюзних, міжнародних художніх виставок. Персональні – у Харкові (1981, 2000–02, 2005), Мальмьо (Швеція, 1990), Нюрнберзі (1993, 1997), Торонто (1998), Сан-Франциско (1999), Києві (2006). Роботи В.Гонтарова зберігаються у музеях та приватних колекціях як в Україні, так і за її межами.

Твори: монументальний живопис – розпис «Людина і космос» (1980, у бібліотеці Харківського авіаційного інституту), цикл розписів у 4-й міській лікарні м. Харків (1983); розписи – «Українські мотиви» (м. Ялта АР Крим), «Історія авіації» (Харків, 1983); вітраж «Наші знання, наш труд – Батьківщині» (Харків, 1974); живопис – «Сухі трави» (1978), «Ноїв ковчег» (1986), «Зняття з хреста», «Подвір’я мого дитинства», «Золота Україна» (усі – 1989), «Осінні трави» (1991), «Свята ніч» (1992), «Смерть на полі», «Перші слобожани», «Козацьке подвір’я» (усі – 1993), «Ноїв ковчег», «Віфліємська зірка», «Тала вода» (усі – 1994), «З минулого», «У нас була велика епоха», «Небесний човен», «Відлига» (усі – 1995), «Сон М.Гоголя» (1996, 2002), «Весняна радість» (1997), «Ой чий то кінь стоїть», «Посвята матері», «Сюжет із сільського життя» (усі – 1998), «Ой горе тій чайці», «Після дощу», «Споглядання» (усі – 2000), «М.Гоголь та свиня» (2001), «Осінні луки», «Баба з відрами», «Народження», «Нічний гість», «М.Гоголь. Мертві душі. Другий том» (усі – 2002), «Весняні води» (2003),

«Особливий бік громадянської війни» (2005); серії – «Зоряний віз» (1993), «У місячному сяйві» (1995).

Помер Віктор Миколайович Гонтаров 7 липня 2009 р. у Харкові.

Про В.М.Гонтарова:

Анничев А. Гордость Харькова, гордость Украины : [среди лауреатов конкурса «Нар. признание» – В.Гонтаров] / А.Анничев // 50+. – 2006. – 24 марта.

Анничев А. Слобожанский ковчег Виктора Гонтарова : [в Харьков. худож. музее демонстрируется выставка «Слобожанский ковчег Виктора Гонтарова»] / А.Анничев // Время. – 2016. – 4 мая. – Режим доступа: http://timeua.info/post/kultura/slobozhanskij-kovcheg-viktora-gontarova-03719.html

Виноградова Н. «Зоряний віз» / Н.Виноградова // Слобід. край. – 2003. – 4 січ.

Виставка художника Гонтарова відкрилась у Міжнародному аеропорту «Бориспіль» [Електронний ресурс] // Українські національні новини. – Режим доступу: http://www.unn.com.ua/uk/news/1559219-vistavka-khudozhnika-gontareva-vidkrilas-v-mizhnarodnomu-aeroportu-borispil

Віктор Гонтаров. «Я художник-абориген» [Електронний ресурс] // Культура. – Режим доступу: http://kultura.kharkov.ua/index.php?option=com_content&task= view&id=245

Віктор Миколайович Гонтаров [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гонтаро́в_Ві́ктор_Микола́йович

Воропаева Д. Графика Виктора Гонтарова / Д.Воропаева // Время. – 2001. – 6 июля. – С. 5.

Гонтаров В. «У меня нет любимых и нелюбимых учеников» : [беседа с художником / записал А.Анничев] // Время. – 2007. – 27 окт.

Гонтаров В. Обратный билет домой : [беседа с художником / записал С.Батанов] // Слобода. – 2001. – 16 янв.

Гонтаров Віктор Миколайович [Електронний ресурс] // Добро пожаловать в Харьков. – Режим доступа: http://kharkov.vbelous.net/ukrain/artists/hontaro2.htm

Гонтаров Віктор Миколайович [Електронний ресурс] // Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка. – Режим доступу: http://knpu.gov.ua/content/gontarov-viktor-mikolaiovich

Гонтаров Віктор Миколайович // Мистецтво України : біогр. довід. – Київ, 1997. – С. 165.

Гонтаров Віктор Миколайович [Електронний ресурс] // Національна академія мистецтв. – Режим доступу: http://academia.gov.ua/sites/Hontarov /Hontarov.htm

Гонтаров Віктор Миколайович : [некролог] // Культура і життя. – 2009. – 29 лип.

Ефанова М. Харьковский художник ввел новый жанр живописи [Электронный ресурс] / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2015. – 17 мая. – Режим доступа: http://vecherniy.kharkov.ua/news/106247/

Омельченко О.В. Искусство: «Генерал живописи» [Электронный ресурс] : [беседа с учеником В.Гонтарова О.В.Омельченко / записала Ю.Пастухова] // ИМХО. – Режим доступа: http://im-ho.media/iskusstvo-general-hivopisi/

Півненко А.С. Гонтаров Віктор Миколайович / А.С.Півненко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6. – С. 142-143 : фот.

Про присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка : указ Президента України, 2 берез. 2009 р. № 117 : [за серію полотен «Мій Гоголь» та цикл живопис. робіт] // Офіційн. вісн. України. – 2009. – № 18. – С. 90.

Романовський В. Пам’яті майстра / В.Романовський, В.Торішній // Слобожанський круг : альманах. – Харків, 2009. – Вип. 3. – С. 88.

Субота В. Світлі пейзажі рідного краю : [виставка «Слобожанський ковчег Віктора Гонтарова»] / В.Субота // Культура і життя. – 2016. – 20 трав. – С. 41 : фот.

31 січня

95 років від дня народження Семена Абрамовича Якубовича

Якубович Семен Абрамович, український скульптор. Народився 31 січня 1923 р. у м. Лебедин Сумської області. Після смерті матері турботу про онука взяли на себе її батьки. З дитинства вони займалися з Семеном творчістю: малювали смішні картинки з життя городян, ліпили з глини казкових вершників і лісових звірів. Батько поїхав до Харкова шукати роботу.

У 1930 р. батько забрав Семена до Харкова, але хлопчик утік з дому, не витримавши побоїв та знущань мачухи. Семена прихистила тітка, сестра батька. Своїх дітей у неї не було, і вона дбала про племінника як про рідного сина.

У школі улюбленим предметом Семена стало малювання. З 1935 р. він відвідував ізостудію Харківського Палацу піонерів, де малюнок і ліплення з глини викладали графік М.Щеглов і скульптор І.Мельгунов. Роботи юного Семена не раз експонувалися на виставках дитячої творчості. Беручи участь у виставці з композицією «Звільнений Прометей» він став лауреатом, а на міжнародній виставці у Нью-Йорку за роботу бюст Тараса Шевченка був нагороджений путівкою до Всесоюзного табору «Артек».

Після закінчення школи три роки навчався в Харківському художньому училищі.

У 1941 р. Семен Якубович із своєю сім'єю евакуювався в Саратовську область. Працював на фермі скотарем, а вечорами оформляв стінгазету колгоспу, малюючи портрети передовиків виробництва. Він прагнув на фронт, але через поганий зір його не брали. З 1942 р. – у трудармії в Саратові. Працював на Саратовському номерному заводі, неодноразово направлявся на відновлення зруйнованих мостів, залізниць, риття окопів на підступах до міста.

Після війни С.Якубович повернувся до Харкова. Поступив на роботу скульптором-бутафором до Державного українського драматичного театру ім. Т.Шевченка. У 1947–1950 рр. – вільний слухач скульптурного класу Харківського художнього інституту. Потім працював на Харківській скульптурній фабриці. Виконував замовлення на стели, меморіальні дошки, пам'ятники.

Основний напрямок творчості С.Якубовича – увічнення діячів української культури.

На рахунку Семена Якубовича пам'ятник Квітці-Основ'яненку, стела «Зірка» на вулиці Харківських Дивізій, меморіальні дошки Леоніду Бикову, Олесю Гончару, Дмитру Багалію, Миколі Хвильовому, Мар'яну Крушельницькому, барельєфи Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Лесі Українки. Це далеко неповний перелік робіт майстра.

Займався оформленням фасаду Харківського зоопарку, а також створив багато скульптур, розташованих на його території.

Майже чверть століття тому скульптор перейнявся творчістю Леся Курбаса – засновника театру «Березіль». У 1989 р. на будівлі театру імені Т.Шевченка встановили меморіальну дошку Лесю Курбасу, у 1993-му на кладовищі № 13 – меморіал на честь режисера і його сім'ї роботи Семена Якубовича. Всі ці роки скульптор клопочеться про встановлення у Харкові пам'ятника Лесю Курбасу. Разом з архітектором П.Чечельницьким і скульптором А.Капшуком він створив кілька проектів пам'ятника. Проект залишився нездійсненим.

Роботи С.Якубовича зберігаються в музеях, навчальних закладах, приватних колекціях не тільки в Україні, а й за кордоном.

Семен Абрамович – член Спілки художників України з 1962 р., Національної спілки театральних діячів України з 1998 р. Учасник республіканських, всесоюзних і міжнародних виставок з 1957 р. Лауреат мистецької премії Харківського міськвиконкому.

Твори С.А.Якубовича:

Сборник воспоминаний и статей / С.А.Якубович. – Харьков : Точка, 2011. – 223 с.

Семен Якубович представляет… / С.А.Якубович. – Харьков : Мадрид, 2012. – 175 с. : ил.

Про С.А.Якубовича:

Анничев А. Семен Якубович о времени и о себе / А.Анничев // Время. – 2011. – 20 окт. – С. 8.

Винокурова Т. Сульптурная Курбалесия / Т.Винокурова. – Объектив-Но. – 2008. – 8 мая (№ 18). – С. 8.

Ефанова М. Известный харьковский скульптор рисует карикатуры на политиков [Электронный ресурс] / М.Ефанов // Вечер. Харьков. – 2015. – 6 дек. : фот. – Режим доступа: http://vecherniy.kharkov.ua/news/113996/

Ефанова М. Харьковский скульптор печется о судьбе памятника Лесю Курбасу / М.Ефанов // Вечер. Харьков. – 2013. – 26 янв. – С. 20.

Семен Якубович: от «Мымры» до Курбаса [Электронный ресурс] // Время. – Режим доступа: http://timeua.info/260113/70714.html

Тесло І. І трагедія, і фарс / І.Тесло // Слобід. край. – 2009. – 22 серп. – С. 14.

Цыпин С. Его выстовочный зал – Харьков : скульптору С.Якубовичу – 75 / С.Цыпин // Гор. газ. – 1998. – № 16. – С. 30.

Якубович С. На вечную память любимому городу: [беседа со скульптором / записала А.Быкова] // Харьковкие известия. – Режим доступа: http://izvestia.kharkov.ua/on-line/20/1130460.html

Якубович С. У 90-річний ювілей харківський скульптор Семен Якубович розповів про творчі плани : [бесіда / записала В.Котова] // ОТБ Харків. – Режим доступу: https://otb.com.ua/u-90-richnyj-juvilej-harkivskyj-skulptor-semen-janukovych-rozpoviv-pro-tvorchi-plany/

Якубович Семен Абрамович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Якубович_Семен_Абрамович

Якубович Хацкель (Семен) Абрамович [Электронный ресурс] // Добро пожаловать в Харьков. – Режим доступа: http://kharkov.vbelous.net/ukrain/artists/yakub.htm

9 березня

110 років від дня народження Петра Львовича Слоніма

Слонім Петро Львович, український діяч освіти і культури, режисер дитячих театрів, засновник і перший директор Харківського Палацу піонерів. Народився 9 березня 1908 р. у м. Глухів Сумської області, в родині міщан. Після пережитого у 1917 р. єврейського погрому родина переїхала до Охтирки до родичів, де Петро закінчив 7-річну школу. Як піонервожатого, у липні 1924 р. 16-річного підлітка направили до Харкова на семінар з підготовки політвиховника для колонії безпритульних.

У 1924–1929 рр. Петро Львович працював вихователем у Богодухівській колонії для безпритульних дітей. 36 його вихованців стали делегатами 1-го Республіканського зльоту піонерів у Харкові і І-го Всесоюзного зльоту у Москві у 1929 р.

Маючи педагогічний стаж і прекрасні результати роботи, Петро Слонім вступив до Інституту народної освіти без іспитів. Студентом 2-го курсу його запросили на роботу до Театру юного глядача – завідувати педагогічною частиною. Наступні п’ять років роботи стали для Петра Львовича «театральним університетом». Визначилося професійне амплуа – дитяча театральна педагогіка.

З червня 1934 р. Петро Львович Слонім брав участь у роботі по організації і створенню Харківського Палацу піонерів і жовтенят. З моменту його відкриття у вересні 1935 р. по червень 1941 р. працював у Палаці на посаді керівника театрального сектору.

Петро Слонім — режисер і автор сценаріїв великої кількості театралізованих свят, серед яких відкриття Палацу 6 вересня 1935 і перше свято радянської новорічної ялинки «Перша ялинка» (до цього, з часів революції, в СРСР Новий рік не святкувався) напередодні 1936 р.

П.Слонім – учасник Другої світової війни. Брав участь в обороні Харкова. Після звільнення Західної України був начальником ансамблю армійської пісні і танцю Південно-Західного фронту.

Петро Львович усі роки війни намагався підтримувати зв'язки зі своїми вихованцями, надсилав їм листи з фронту. Перший його лист до учнів зберігається в музеї Палацу.

Після закінчення війни продовжив службу в армії. У 1953 р. демобілізувався. Повернувся до Харкова. З 1953 по 1989 рр. працював у Харківському Палаці піонерів на посадах завідувача відділу художнього виховання, керівника театральних гуртків, художнього керівника.

П.Слонім – майстер масових свят для дітей і юнацтва. Заснував у Палаці цілий ряд принципово нових дитячих театрів – театр книги, гри, естради. У 1980 р. Петро Львович організував музей історії першого в світі Палацу для дітей та юнацтва.

За півстоліття роботи у Палаці Петро Слонім дав путівку в творче життя безлічі маленьких харків'ян. Серед його колишніх вихованців Людмила Гурченко та Наталя Фатєєва, режисер Леонід Хайт, актори Михайло Крамаренко, Олександр Васильєв, беззмінний харківський Дід Мороз Євген Плаксін. З театральної студії Петра Львовича взяв старт заслужений діяч мистецтв Росії, кінорежисер Володимир Фокін і багато інших.

Петро Львович залишив крісло директора Палацу піонерів у 1989 р. Поїхав, за запрошенням своїх дітей, на постійне місце проживання у США, де у м. Мілуокі прожив останні 22 роки життя. Однак, вже живучи по інший бік океану, П.Слонім не втрачав зв'язків зі своїм творінням. Він двічі, у 2001 і 2005 рр., приїздив до Харкова на зустріч з вихованцями і працівниками Харківського обласного Палацу дитячої та юнацької творчості, брав участь у святкуванні 70-річного ювілею закладу.

У 2002 р. на численні прохання жителів Харкова Петру Львовичу Слоніму за досягнення у сфері виховання дітей та юнацтва, активну педагогічну й громадську діяльність було присвоєно звання «Почесний громадянин міста Харкова».

Разом зі своєю дружиною і дочкою Петро Слонім створив у м. Мілуокі Театр мініатюр і естради, акторами якого стали люди від 70 до 90 років. Усі спектаклі театру проходили при повних аншлагах зали для глядачів. Педагог-режисер за фахом, Петро Львович захоплював людей, допомагав їм жити цікавим життям в їх не такі вже й молоді роки. До 10-річчя театру колектив налічував уже 25 самодіяльних артистів. Крім постановок вистав і участі в них в якості актора П.Слонім провів понад 30 своїх літературних концертів, залучаючи глядачів до сучасної і класичної поезії, дивуючи слухачів своєю феноменальною пам'яттю, захоплюючи їх професійним виконанням. За адаптацію іммігрантів в Америці він отримав нагороду від екс-президента США Джорджа Буша.

Приємним фактом стало те, що свято, присвячене 100-річчю ветерана Палацу дитячої та юнацької творчості, почесного громадянина міста Харкова

Петра Львовича Слоніма, відзначали не тільки в Америці. Щоб відзначити незвичайний ювілей свого вчителя, наставника і давнього друга, з яким були пов'язані пам'ятні роки їх дитинства і юності, в Харкові в Палаці дитячої та юнацької творчості зібралися вихованці всіх поколінь. Ця дата знову об'єднала сотні людей, вірних і відданих Палацу свого дитинства.

Петро Львович Слонім нагороджений багатьма орденами і медалями у сфері праці, освіти, виховання і роботи з дітьми.

Він – Відмінник народної освіти України (1955); нагороджений медалями «За доблесну працю» (1970) та «Ветеран праці» (1976), орденом «Знак пошани» (1966), Почесними грамотами ЦК ВЛКСМ, ЦК ЛКСМУ, Центральної Ради Всесоюзної піонерської організації, грамотами Виставки досягнень народного господарства СРСР, дипломами Інституту художнього виховання Академії педагогічних наук СРСР, дирекції Всесоюзного піонерського табору «Артек» ...

Помер Петро Львович Слонім 12 березня 2011 р. у м. Мілуокі (США).

Про П.Л.Слоніма:

Андреева Т. «Сердце мое переполнено радостью…» : [о присвоении звания «Почетный гражданин г. Харькова»] / Т.Андреева // Слобода. – 2002. – 24 авг.

Берлин В. Век Слонима / В.Берлин // Харьков. известия. – 2008. – 4 марта. – С. 8.

«Всегда помнящий…» : [к 102-летию со дня рождения первого руководителя Дворца пионеров] // Харьков. известия. – 2011. – 10 марта. – С. 3.

Гин А. Петра Слонима увековечили [Электронный ресурс] : [в Харькове открыли мемор. доску основателю Дворца пионеров, педагогу П.Слониму] / А.Гин // Mediaport. – Режим доступа: http://www.mediaport.ua/news/city/81225/petra_slonima_uvekovechili

Ефанова М. «Петр Слоним был отмечен Богом» / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2011. – 17 марта. – С. 4.

Ефанова М. Петр Слоним сумел сохранить в душе ребенка / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2013. – 16 марта. – С. 4.

Зинченко Ю. Умер организатор первой новогодней елки СССР / Ю.Зинченко // Комсом. правда в Украине. – 2011. – 15 марта. – С. 7.

Кузьмина М. Не стало Петра Слонима. Каким был основатель первого на планете Дворца пионеров? [Электронный ресурс] / М.Кузьмина // Медиа группа Объектив. – Режим доступа: http://www.objectiv.tv/190311/53915.html

Малевская М. Основатель Дворца пионеров Петр Слоним приехал в Харьков [Электронный ресурс] / М.Малевская // Mediaport. – Режим доступа: http://www.mediaport.ua/news/city/27226/osnovatel_dvortsa_pionerov_petr_slonim_priehal_v_harkov

Петро Слонім [Електронний ресурс] // Біографії знаменитостей. – Режим доступу: https://biography.com.ua/rezhiseri/petro-slonim.html

Полпред счастливого детства // Вечер. Харьков. – 2002. – 22 авг.

Саковская Л. Через годы через расстояния… / Л.Саковская // 50+. – 2007. – 16 марта (№11).

Сбылось... Свершилось... Состоялось... : к 100-летию Петра Слонима [Электронный ресурс] / подгот. В.Котляренко, В.Штейнбук // Новый континент. – Режим доступа: http://www.kontinent.org/article.php?aid=494311d6013c1

Слоним П. Мечтаю о встрече, когда буду праздновать 100 лет : [беседа с почет. харьковчанином / записала Н.Петренко] // Слобода. – 2006. – 14 апр. – С. 19.

Слоним П. «Наш мирный Дворец в годы войны» / П.Слоним // Позашкілля. – 2010. – Груд. (№ 12). – С. 36-39.

Слоним, Пётр Львович [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Слоним_Пётр_Львович

Слонім Петро (Револьт) Львович // Харківщина : енциклопед. слов. – Харків, 2014. – С. 337.

Ушел из жизни Петр Слоним : [некролог] // Харьков. известия. – 2011. – 15 марта. – С. 2.

Чистилин В. ПриСЛОНИМся к вечности : к 100-лет. юбилею П.Слоним получил 257 поздравлений / В.Чистилин // Главное. – 2008. – 27 окт.

17 квітня

100 років від дня народження Володимира Анатолійовича Добровольського

.

Добровольський Володимир Анатолійович, український російськомовний поет і прозаїк. Народився 17 квітня 1918 р. у Харкові в сім’ї інженера.

Після школи навчався на філологічному факультеті Харківського університету, який закінчив у 1941 р. Перші вірші й оповідання надрукував у 1938 р. У лютому 1940 р. Володимир Добровольський брав участь у літературному конкурсі на честь річниці Червоної армії. Журі відзначило нагородою оповідання «Освобождение», написане під враженням возз'єднання західноукраїнських земель із Радянською Україною.

З червня по травень 1942 р. Володимир Анатолійович був курсантом Горьківського училища зенітної артилерії. Потім у діючій армії. Демобілізувавшись у 1946 р., В.А.Добровольський викладав у Харківському педагогічному інституті. Був завідувачем навчальної частини газетних курсів у республіканській партійній школі при ЦК КП(б) України.

Володимир Анатолійович Добровольський – член Спілки письменників СРСР з 1948 р.

У 1948 р. в журналі «Новий світ» було опубліковано першу повість про повоєнну відбудову «Трое в серых шинелях». У 1949 р. повість була відзначена Державною премією і зробила автора широковідомим письменником.

Головні герої творів В.Добровольського – люди, які самовіддано служать своїй справі. Кожна книга В.Добровольського – це розгорнута картина нескінченної панорами людського буття.

У романах «Женя Маслова», «На всю жизнь», повісті «Август, падают звезды» письменник розкриває складні взаємини людей, осягає неодномірний світ творчої інтелігенції і молодого покоління. За повістю «Август, падают звезды» знято телефільм.

Романи «Дом в тупике», «Босиком по лужам», «И дух наш молод» складають трилогію, подаючи широку панораму життя довоєнного Харкова. Володимир Анатолійович писав також у пригодницькому жанрі («Угловая комната»); жанрі детективу («Последняя инстанция») та ін. У 1976 р. письменник опублікував на сторінках журналу «Звезда» повість «За неделю до отпуска». Це перший твір про робітниче середовище, про морально-етичні конфлікти, що виникають на виробництві.

У повістях «Поточные дела», «Крымские персики», «Новогодние пожелания» письменник відобразив часи «застою», руйнацію суспільних норм. Для творів В.Добровольського характерні соціальна гострота конфліктів, тонка психологічна розробка характерів і глибоке осмислення проблем кінця століття.

Окремі твори Володимира Анатолійовича перекладено українською мовою.

Автор творів: «Трое в серых шинелях» (1948); «Александр Шишков» (1949), «Женя Маслова» (1953), «На всю жизнь» (1957), «Дом в тупике» (1959), «Угловая комната» (1962), «Август, падают звезды» (1964), «Босиком по лужам» (1965), «И дух наш молод» (1971), «Последняя инстанция» (1974), «За неделю до отпуска» (1977), «Текущие дела» (1978); «Поточные дела» (1978), «Мера пресечения» (1981), «Крымские персики» (1984), «Новогодние пожелания» (1988).

Володимир Добровольський нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни 2-го ст. та медалями.

Помер Володимир Анатолійович Добровольський 6 грудня 2003 р. у Харкові.

Твори В.Добровольського:

Август, падают звезды : повесть / В.А.Добровольский. – Москва : Сов. писатель, 1964. – 343 с.

Босиком по лужам : роман / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1968. – 438 с.

Дом в тупике : роман / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1969. – 120 с.

За неделю до отпуска : повесть / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1982. – 231 с.

И дух наш молод : роман / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1971. – 416 с.

Избранные произведения : в 2-х т. / В.А.Добровольский. – Киев : Дніпро, 1988.

Крымские персики : повесть / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1984. – 230 с.

На всю жизнь : роман / В.А.Добровольский. – Харьков : Обл. изд., 1957. – 830 с.

Новогодние пожелания : повесть / В.А.Добровольский. – Харьков : Прапор, 1989. – 254 с.

Трое в серых шинелях : повесть / В.А.Добровольский. – Харьков : Кн.-газ. изд., 1952. – 210 с.

Угловая комната : повесть почти приключенческая / В.А.Добровольский. – Харьков : Кн. изд., 1962. – 262 с.

Про В.Добровольського:

Брюгген В. Врівень з героєм : [до 50-річчя письменника] / В.Брюгген // Прапор. – 1968. – № 3. – С. 72-81.

Брюгген В. Дыхание жизни : [к юбилею писателя] / В.Брюгген // Красное знамя. – 1968. – 17 апр.

Брюгген В. Інсталяція совісті : [рец. на кн. «Последняя инстанция»] / В.Брюгген // Прапор. – 1975. – № 8. – С. 103-105.

Владимир Добровольский // Письменники Харкова : довідник. – Харків, 2003. – С. 55-56 : фот.

Володимир Добровольський : [некролог] // Літ. Україна. – 2004. – 15 січ. – С. 7.

Володимир Добровольський // Хрестоматія з літератури рідного краю. – Харків, 2001. – С. 141-146.

Володимиру Добровольському – 85 // Літ. Україна. – 2003. – 29 трав. – С. 6.

Гельфандбейн Г. Чуття часу : до 60-річчя з дня народж. В.Добровольського / Г.Гельфандбейн // Прапор. – 1978. – № 4. – С. 135-137.

Гетьманець М.Ф. Добровольський Володимир Анатолійович / М.Ф.Гетьманець // Енциклодепія Сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8. – С. 115 : фот.

Добровольський Володимир Анатолійович // Письменники Радянської України. – Київ, 1981. – С. 72.

Добровольський Володимир Анатолійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Добровольський_Володимир_Анатолійович

Маслова Н.І. Добровольський Володимир Анатолійович / Н.І.Маслова // Літературна Харківщина : довідник. – Харків, 1995. – С. 131-132.

Романовский В. Корифей / В.Романовский, А.Филатов // Вечер. Харьков. – 1998. – 14 апр.

Романовський В. Письменницьке щастя Володимира Добровольського / В.Романовський // Слобід. край. – 2008. – 17 квіт.

Соколов Л. Слово про мужність / Л.Соколов // Соціаліст. Харківщина. – 1968. – 17 квіт.

5 травня

125 років від дня народження Федора Івановича Гнідого

«Не міг не ліпити – душа співала»
Ф.І.Гнідий

Гнідий Федір Іванович, український майстер художньої кераміки. Народився 5 травня 1893 р. у м. Валки Харківської області. Ліпленням з глини займався з дитинства. Гончарювати навчався у діда та батька – потомствених гончарів. Разом з ними їздив на базари та ярмарки, допомагав продавати гончарні вироби.

У школі Федір Іванович навчався лише три роки. Сім'я була бідною і його віддали в підпаски. Дивився за кіньми і не розлучався з грудкою глини – коли видавалася вільна хвилинка щось ліпив і переробляв. Особливо вдавалися йому фігурки тваринок і птахів. Коли підріс, почав господарювати вдома.

У першу світову війну Федір Іванович Гнідий був солдатом. Повернувшись у 1917 р. у Валки, працював у гончарні на цегляному заводі. Робив різноманітний посуд і великі макітри. У 1930-ті рр., після організації у місті артілі «Продбудкооп», що об'єднала усіх місцевих ремісників-кустарів, вступив до неї.

Але весь час бажав займатися чимось іншим. Мріяв зробити щось до душі – велику скульптуру якогось звіра – лева чи барана. Виготовлені ним фігури були представлені у кінці 1940-х рр. на районній виставці. Роботи мали успіх, їх високо оцінили фахівці обласного Будинку творчості. З цього і почався творчий шлях Федора Івановича до визнаного майстра народної кераміки.

Наслідуючи народні традиції, Ф.І.Гнідий завжди зберігав своє світосприйняття, мав свій стиль. Творчий доробок митця дуже великий і різноманітний: це народні іграшки, твори дрібної скульптурної пластики анімалістичного характеру, великі фігури баранів і левів, що сидять, стоять, або всміхаються. Всі вони сповнені оптимізмом і життєвою мудрістю автора, дотепним народним гумором. Крім анімалістичних мотивів, Федора Івановича приваблював декоративний посуд і композиції жанрового характеру.

Починаючи з 1950-х рр. і до кінця життя, з-під рук Федора Івановича вийшло багато прекрасних робіт. Красиво виконані, цікаво розписані скульптури з кераміки поставили його в ряд кращих українських майстрів.

Талант гончара здобув гідне визнання. У 1967 р. Федору Івановичу Гнідому присвоєно звання «Заслужений майстер народної творчості УРСР». Нагороджений золотими медалями багатьох фестивалів самодіяльного мистецтва України.

Вироби Ф.Гнідого зберігаються у Харківському художньому музеї, Музеї народного мистецтва Слобожанщини, Валківському краєзнавчому музеї.

Твори: свищики (1950-і рр.); дзбан «Урожай», попільничка «Галченя» (обидва – 1959); декор. посудини – «Хлібороб», «Півень» (обидві – 1960-і рр.), «Мішок зерна» (1969); «Три богатирі» (1964), «Вершник»; скульптури – «Баран, який стоїть» (1965), «Левеня, яке сміється» (1976); композиції – «Мир народам, земля селянам» (1970), «Гомоніла Україна», «Весілля» (обидві – 1972), «Наталка Полтавка» (1973), «Везуть урожай» (1975); «Автопортрет» (1971).

Помер Федір Іванович Гнідий 14 вересня 1980 р. у Харкові.

Про Ф.І.Гнідого:

Батькові руки. Народний гончар Федір Гнідий // Гаман В. Мій золотий сон – Конча-Озерна / В.Гаман. – Київ, 2013. – С. 281-297.

Гнідий Федір Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гнідий_Федір_Іванович

Іоніна З. Талант не вмирає : [до 100-річчя від дня народж.] / З.Іоніна // Сіл. новини. – 1993. – 16 лют.

Корсунский В. Мастер керамики : к 100-летию со дня рождения Ф.И.Гнедого / В.Корсунский // Время. – 1993. – 5 мая.

Могилевський В.Ю. Гнідий Федір Іванович / В.Ю.Могилевський, О.С.Вакуленко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2016. – Т. 5. – С. 717-718.

Поліщук Т. Валківський самородок / Т.Поліщук // Слобід. край. – 1993. – 18 трав.

Слив'як М. Валки – гончарна столиця Слобожанщини / М.Слив'як // Сіл. новини. – 2008. – 26 серп.

Шпорт Г.М. Біографія ремесла : гончарство і лозоплетіння – історія та сьогодення (на матеріалах Етнографічної виставки) [Електронний ресурс] / Г.М.Шпорт // Електронний архів Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. – Режим доступу: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/ 123456789/ 6672/2/shport.pdf

Юхтман А. Певучая глина / А.Юхтман // Слобода. – 1993. – Май (№ 28). – С. 5.

Яницький Б. І оживає глина… / Б.Яницький // Соціаліст. Харківщина. – 1983. – 29 берез.

16 травня

70 років від дня народження Алли Арестівни Коваленко

Коваленко Алла Арестівна, український підприємець. Народилася 16 травня 1948 р. у Харкові в сім'ї службовців. У 1960 р. переїхала до селища Пісочин. У 1966 р. закінчила Пісочинську середню школу, у 1972 р. – Харківський політехнічний інститут за спеціальністю інженер-технолог. Трудову діяльність Алла Арестівна розпочала у 1972 р. на Харківському жировому комбінаті. Пройшла шлях від змінного майстра до начальника виробництва. З

1984 по 1987 рік працювала на Харківському виробничому об'єднанні кондитерської промисловості на посаді старшого інженера виробничого відділу, згодом – начальником виробництва.

З 13 жовтня 1987 р. А.А.Коваленко – директор Харківської кондитерської фабрики № 2 (з 1991 р. – Харківська бісквітна фабрика, з 1995 р. – АТЗТ «Харківська бісквітна фабрика) – спеціалізованого підприємства з виробництва борошняних кондитерських виробів: печива, крекеру, вафельної продукції, бісквітів, рулетів, пісочних пирогів. Завдяки високопрофесійному керівництву Алли Арестівни на виробництві було проведено технічне переоснащення, встановлено обладнання найкращих світових фірм, впроваджено найновіші технології, що дало змогу значно підвищити якість продукції. Впровадження новітніх технологій, сучасних пакувальних матеріалів та високий професіоналізм працівників забезпечують випуск висококонкурентної якісної продукції. Постійно нарощуються обсяги виробництва, реалізації та експорту продукції, що реалізується через дистриб'юторську мережу в Україні та експортується до Росії, Казахстану, Киргизстану, Грузії, Азербайджану, Молдови, країн Балтії, Сполучених Штатів, Канади, Ізраїлю, Німеччини, Монголії. Доля експорту в реалізації продукту складає близько тридцяти відсотків.

З 2001 р. усі вироби підприємств кондитерської і бісквітної фабрик випускаються під загальною торговою маркою корпорації «Бісквіт-Шоколад». Вона посідає IV місце в Україні з виробництва та реалізації кондитерських виробів найширшого асортименту. Визнанням заслуг корпорації стали численні нагороди та звання як усеукраїнського, так і міжнародного значення: міжнародна нагорода «Золотий Меркурій», лауреат VI Всеукраїнського конкурсу «Золота фортуна».

Крім професійної діяльності, Алла Арестівна бере активну участь у суспільному житті. Вона – член президії Спілки жінок України, голова Харківського обласного відділення «Конгресу ділових жінок України», двічі обиралась депутатом міської ради (1998, 2002), а з 2006 до 2010 р. – депутат Харківської обласної ради.

Алла Арестівна підтримує тісні зв'язки з односельцями. Вона — активна учасниця благодійних акцій, які проводяться в селищі Пісочин, брала активну участь у добудові Пісочинського колегіуму, вирішуючи питання в обласній раді, депутатом якої була на той час. Неодноразово надавала благодійну допомогу школам селища.

Харківська корпорація «Бісквіт-Шоколад» під керівництвом Алли Арестівни Коваленко відома своєю благодійною діяльністю: це допомога дитячим будинкам, інтернатам, учбовим закладам, інвалідам, ветеранам війни та праці, спонсорська підтримка соціальних програм.

Щорічно з прибутку очолюваного нею підприємства виділяється понад 0,5 млн грн на лікування онкохворих дітей, на матеріальну допомогу громадянам Харкова і Харківської області. Підтримує юні таланти: вона – основний спонсор театру дітей «Тимур», у якому займаються діти-інваліди та сироти.

Трудова та громадська діяльність Коваленко Алли Арестівни високо оцінена як на місцевому, так і на державному рівнях. За визначні заслуги перед Українською державою у розвитку харчової промисловості, забезпечення виробництва високоякісної вітчизняної кондитерської продукції, багаторічну сумлінну працю Аллі Арестівні Указом Президента України в 2008 р. було присвоєно звання Героя України з врученням ордена Держави, а в 2011 р. вона стала лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки. Вона – заслужений працівник промисловості України (1998), нагороджена орденом Княгині Ольги III та II ступенів (2003, 2006). Отримала кілька недержавних відзнак: звання «Почесного професора бізнесу» (1997), лауреат рейтингу популярності «Золота фортуна» в номінації «Кращий керівник підприємства» (1999). Кілька разів отримувала звання «Ділова жінка року» (1993, 1996, 2002) і «Ділова людина року» (2001). Лауреат премії Конфедерації Ділових жінок Росії в номінації «Кращий експортер» (2002). Почесний громадянин Харкова (2012) та почесний громадянин селища Пісочин (2014).

Про А.А.Коваленко:

Джерелянський П. «Етика означає мораль» : [про харків. корпорацію «Бісквіт-Шоколад» та її директора] / П.Джерелянський // Губерния. – 2010. – № 2. – С. 14-15.

Директор «сладкой фабрики» стала Героем Украины. Поздравляем // Время. – 2008. – 22 окт.

Коваленко Алла Арестівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Коваленко_Алла_Арестівна

Коваленко Алла Арестівна [Електронний ресурс] // Герої України. – Режим доступу: http://ukrgeroes.narod.ru/KovalenkoAA.html

Коваленко Алла Арестівна [Електронний ресурс] // Харківська міська рада. – Режим доступу: http://www.city.kharkov.ua/uk/o-xarkove/pochetnyie-xarkovchane/kovalenko-alla-arestivna.html

Коваленко Алла Арестівна – Почесний громадянин селища Пісочин [Електронний ресурс] // Пісочинська селищна рада. – Режим доступу: http://pisochin-rada.gov.ua/kovalenko-alla-arestivna-pochesnij-gromadyanin-selishha-pisochin/

Коваленко А. Продукция, которой можно гордиться : [об АОЗТ «Харьков. бисквит. ф-ка»] / А.Коваленко // Деловая жизнь. – 2001. – № 9. – С. 22.

Леута М.Я. Коваленко Алла Орестівна / М.Я.Леута // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2013. – Т. 13. – С. 433 : фот.

Логачева Р. Истоки доброты / Р.Логачева // Вечер. Харьков. – 2000. – 21 дек.

Лысенко Л. Всеукраинское признание : [директор «Харьков. бисквит. ф-ки» награждена дипломом «Золотая фортуна»] / Л.Лысенко // Слобода. – 1999. – 23 марта.

Марченко О. Коваленко Алла Арестівна / О.Марченко // Харківщина : енциклопед. слов. – Харків, 2014. – С. 169-170 : фот.

Петрушенко М. Храми Алли Коваленко / М.Петрушенко // Демократ. Україна. – 1997. – 20 груд.

Про присвоєння звання «Почесний громадянин міста Харкова»: рішення Харків. міської ради, 22 черв. 2012 р. № 739 [Електронний ресурс] // Реєстр актів Харківської міської ради. – Режим доступу: http://kharkiv.rocks/reestr/599248

Про присвоєння А.Коваленко звання Героя України : указ Президента України, 16 жовт. 2008 р. № 938 // Уряд. кур'єр. – 2008. – 22 жовт.

«Свято пісочинської родини». День Пісочина 2014 [Електронний ресурс] : [звання «Почесний громадянин селища Пісочин» отримала А.Коваленко] // Пісочинська селищна рада. – Режим доступу: http://pisochin-rada.gov.ua/svyato-pisochinsko%D1%97-rodini-den-pisochina-2014/

ТОП-20 самых влиятельных женщин Харькова (ФОТО) [Электронный ресурс] // Восточный дозор. – Режим доступа: http://kharkov.dozor.ua/news/obwestvo/1159402.html

Фортуна Алли Коваленко // Уряд. кур'єр. – 1999. – 4 листоп.

Хранительница вековых традиций // Пятница. – 2009. – 14 мая (№ 17). – С. 5.

Бесіди з А.А.Коваленко:

Кондитер о внутреннем рынке и российском демпинге // Бизнес. – 2003. – 24 февр. (№ 8). – С. 74.

«Наверное, мой паршивый характер всех, как бы это сказать… достал» / записал Д.Поддубный // Бизнес. – 2000. – 27 нояб. – С. 36-37.

«Нам довіряють, бо нікого не підводимо» / записав В.Петрушенко // Демократ. Україна. – 1997. – 6 берез.

Підсолодити б… // Контракти. – 2004. – 12 січ. (№ 1/2). – С. 32.

«Поки що нам вдалося наростити експорт усього на 5%» [Електронний ресурс] // Вісник. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/uk/news/23-poki-scho-nam-vdalosya-narostiti-eksport-usogo-na-5?issue=5551

Три крепости сильной женщины / записала Е.Друбич // Новый день. – 2008. – 11 февр.

Сладкая каторга / записал В.Пелевин // Моя Батьківщина. – 2002. – 6 берез.

Со мной работают не просто сильные, а одержимые // Слобода. – 1998. – 6 нояб.

Убеждать и убеждаться: А.Коваленко стала «Героем Украины» / записал В.Чистилин // Главное. – 2008. – 25 окт. (№ 43). – С. 8.

2 липня

120 років від дня народження Вадима Васильовича Пассека

Пассек Вадим Васильович, український та російський етнограф, археолог, письменник. Народився 2 липня 1808 р. у м. Тобольськ Тюменської області. Вадим отримав гарну домашню освіту. Коли йому було 16 років, родина із заслання повернулася в Україну.

У 1824 р. Вадим вступив до Московського університету. Навчався на юридичному факультеті, одночасно слухав лекції на словесному та фізико-математичному відділеннях. В університеті В.Пассек близько зійшовся з гуртком О.І.Герцена, який зібрав навколо себе передову молодь, що прагнула громадської діяльності. Молодих людей об'єднували жага пізнання, загострене почуття патріотизму, громадського обов'язку, а також спільні інтереси до історії, філософії, літератури.

Канікули Вадим проводив у родовому селі Спаське на Харківщині. Слухав мову, захоплювався археологією, збирав і записував народні пісні (його записи увійшли до збірки народних пісень М.Гоголя). Почав мандрувати рідним краєм, вивчав життя, побут, звичаї та фольклор Слобожанщини, докладно описуючи все бачене і почуте у формі подорожніх листів.

Вадим Пассек закінчив університет у червні 1831 р. в чині титулярного радника. Мріяв про місце лектора історії у Московському університеті, планував здати магістерський іспит, написати дисертацію і стати викладачем історії. Захоплення історією та етнографією віддалило вченого від гуртка революційно

налаштованої молоді на чолі з О.Герценом. Проте арешти його членів вплинули і на подальшу долю Вадима Васильовича – йому не дозволили читати лекції у Московському університеті.

Наступні два роки прожив у Твері у батьків дружини. Там В.Пассек здружився з письменником І.Лажечниковим, почав писати книгу про Україну «Подорожні записки Вадима», що вийшла друком у 1834 р.

Влітку 1834 р. Вадим Васильович повернувся в Україну, бо отримав пропозицію викладати історію в Харківському університеті. Але дозволу на читання лекцій Пассеку не дали.

Сім'я Вадима Васильовича переїхала на Харківщину і поселилася у родовому маєтку у с. Спаське Валківського району.

За дорученням міністерства внутрішніх справ у 1836 р. Вадим Васильович Пассек був зарахований до статистичного комітету для збирання відомостей про Харківську губернію. Це допомогло йому вивчати природу краю, побут, звичаї його мешканців. Згодом В.Пасек переїхав до Москви, але часто відвідував Харків. Дослідник цікавився археологією, історією та етнографією Слобожанщини. В «Очерках России», що виходили під його наглядом, він подав низку невеличких розвідок про Різдво, веснянки, купальські пісні. У 1837 р. Вадим Васильович подав у статистичний відділ міністерства зроблений ним докладний опис Харківської губернії з планами і краєвидами, який пізніше було надруковано у «Материалах для статистики Российской империи».

Окрім статистики В.Пассек досліджував давнину: результати своєї праці надав імператорському товариству історії старожитностей – і був одноголосно прийнятий у його дійсні члени. Оглядаючи і вивчаючи городища й могили, він ознайомився з більшістю укріплень на річках Дон, Уди, Мжа, при верхів'ях Коломака і надіслав Товариству свій звіт разом зі складеними ним картами розташування насипів, а також описом курганів та городищ Харківського, Валківського, Полтавського повітів.

Слідом за статистичними описом Харківської губернії Пассеку було доручено опис Таврійської губернії; ця робота змусила його переїхати до Одеси, потім до Криму. Опис Таврійської губернії він закінчив у 1838 р. У цей час Пассек задумав видання, в якому читачів можна б було долучати до історичних знань, знайомити з традиціями багатонаціонального народу, що населяв Росію. Це видання отримало назву «Нариси Росії». Перша книга вийшла у Петербурзі у 1838 р.

Восени 1839 р. сім'я Пассека переїхала до Москви. Вадим Васильович видав краєзнавчі матеріали – «Очерк Харьковской губернии» (1839), «Кургани та городища Харківського, Валківського та Полтавського повітів» (1839), «Київські Золоті ворота» (1840), «Курязький Преображенський монастир» (1840), «Ногайські степи» (1840). В.В.Пассек написав низку наукових праць з вивчення курганів і городищ. За власні кошти йому вдалося у співавторстві з І.Срезневським видати ще три книги «Нарисів», ілюстровані літографіями, третина з яких за малюнками Вадима Пассека.

У 1842 р. В.Пассек видав «Московську довідкову книжку», перше видання такого роду – маленька, кишенькового формату, що знайомила читачів з історією міста, пам'ятниками архітектури, містила книгу адрес.

Талант Вадим Васильович мав різноманітний: він був чудовим співаком, поетом, художником. Його поетична натура знайшла втілення у незакінченому нарисі «Малоросійське весілля». А в лірико-філософському оповіданні «Дивне бажання» він надзвичайно мальовничо відтворив картини української природи.

Помер Василь Васильович Пассек 6 листопада 1842 р. Похований у Москві.

Про В.В.Пассека:

Вадим Васильович Пассек [Електронний ресурс] // Історія Полтави. – Режим доступу: http://histpol.narod.ru/person/pers-16/pers16-106.htm

Вадим Пассек [Електронний ресурс] // Українці в світі. – Режим доступу: http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples/097107a3bb64ce5e/

Куделко С. Пассек Вадим Васильович / С.Куделко // Харківщина : енциклопед. слов. – Харків, 2014. – С. 266.

Можейко І. З роду Пассеків / І.Можейко // Слобід. край. – 2010. – 4 листоп. – С. 11.

Пассек Вадим Васильович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/ Пассек_Вадим_Васильович

Поліщук Т. Вадим Пассек – дослідник Слобожанщини : (до 200-річчя з дня народження) / Т.Поліщук // Сіл. новини. – 2008. – 1 лип. : фот.

Поліщук Т. Подвижник та просвітник : до 200-річчя з дня народж. дослідника Слобожанщини В.Пассека / Т.Поліщук // Главное. – 2008. – 2 авг. – С. 11.

Романовський В. Причинки до історії роду Пассеків / В.Романовський // Харьковский исторический альманах. Весна-лето 2004 г. – Харьков, 2004. – С. 9-14.

Рутковська О. Хто такий Вадим Пассек / О.Рутковська // Культура і життя. – 2008. – 13 серп. : фот.

Саппа Н. След Пассека / Н.Саппа // Красное знамя. – 1986. – 14 сент.

Шаломова С.Б. О книге «Путевые заметки Вадима» : из цикла: История анонимных изданий XIX в. / С.Б.Шаломова // Мир библиографии. – 2007. – № 4. – С. 67-75.

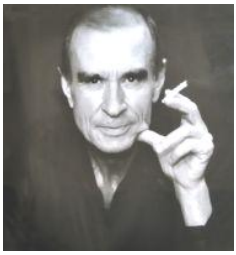

12 вересня

80 років від дня народження Бориса Івановича Чурилова

«На картини Бориса Чурилова можна дивитися нескінченно довго. Досить мати тільки одну його роботу. На неї можна дивитися постійно і завжди дивуватися вмінню майстра»
Наталія Чурилова, дружина Б.Чурилова.

Чурилов Борис Іванович, український художник, родоначальник мистецтва малювання на бересті. Народився 12 вересня 1938 р. у Харкові. Роки війни провів з матір'ю в евакуації у Бухарі. Після закінчення школи у 1954 р. тринадцять років працював фрезерувальником, сталеваром на харківському заводі «Серп і Молот». На зароблені гроші збирав бібліотеку духовної літератури і музики, книги з мистецтва та архітектури, зокрема Київської Русі.

Борис Чурилов з дитинства малював. Пізніше захопився давньослов'янською архітектурою. Багато подорожував Україною, по Європейській частині Росії, Карелії, Вірменії, Грузії, знайомлячись з старовиною. В усі поїздки брав з собою блокнот, в якому робив замальовки. Називав їх «почеркушки». Вони і стали прообразами його картин.

Одного разу художнику не вистачило паперу, і він відірвав від березового пня шматочок кори і почав писати на ньому. З тієї пори береста стала улюбленим матеріалом для роботи. Він знайшов дивовижний матеріал, дуже теплий, природний. На початку йому було важко, оскільки спеціальної художньої освіти у нього не було.

Свій перший малюнок на бересті він зробив у 1967 р. Над своїми берестяними шедеврами Борис Чурилов працював уночі. Твердим олівцем переносив на кору з начерків найдрібніші деталі храмів, теремів, лики святих, обрамлені орнаментом. З роками виробилася унікальна техніка малювання на цьому матеріалі.

Береста виявилася благодатним матеріалом. Вона має різні відтінки. А крім того, художник випадково виявив, що від натискання олівця або іншого заточеного предмета залишається об'ємний рельєфний слід. При цьому в залежності від сили натискання колір сліду на бересті може варіюватися від жовтого до чорного.

Працюючи майже 30 років з цим матеріалом, Б.Чурилов досяг високого рівня виконавської майстерності. По мірі освоєння матеріалу, Борис Іванович максимально використовував багаті природні властивості берести, збагачуючи композицію за рахунок залишених фрагментів кори берези, що імітують

природнє середовище, наприклад, плинні хмари, потрісканий грунт, доповнюючи колаж натуральним лишайником, що в поєднанні з ніжним кольором м'якого тонального звучання малюнка створює відчуття реальності і часової віддаленості.

Помилки на бересті виправити неможливо, не можна стерти штрихи гумкою. Тому художник брав кальку, наносив на неї малюнок самої берести, створював ескіз з урахуванням цього малюнка і тільки потім перекладав на бересту контури. Тільки після цього починав малювати графітним олівцем уже на бересті.

У 1972 р. у Харківському будинку архітектора відбулася перша персональна виставка Б.І.Чурилова. З 1973 р. він був постійним дипломантом і лауреатом усіх обласних, республіканських і всесоюзних виставок і фестивалів. Улюбленими темами його мініатюр були пам'ятники архітектури, історичні персонажі. Після знайомства з митрополитом Харківським і Богодухівським Никодимом, став писати православні храми, сюжети зі Старого й Нового Завітів.

У 1977 р., коли Борису Івановичу було майже 40 років, залишив роботу на заводі і присвятив себе творчості. У 1978 р. Спілка художників присвоїла Борису Івановичу Чурилову звання «Майстер народної творчості».

На початку 80-х рр. пройшла серія його виставок за кордоном. У Парижі було організовано персональну виставку, після чого Асоціація Франція-СРСР демонструвала її протягом півроку в містах Франції. Від Комісії у справах ЮНЕСКО в Фінляндії надійшло аналогічне прохання про демонстрацію мініатюр Б.Чурилова в містах Фінляндії. У 1982 р. у Штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі на ювілеї «1500 років Києву» експонувався цикл робіт Бориса Івановича, в яких автор представив реконструйований вигляд Києва до татаро-монгольської навали. Ініціатор виставки – Українська Комісія у справах ЮНЕСКО. Ці закордонні виставки мали великий успіх.

У 1982 р. Б.Чурилову присвоєно звання «Заслужений майстер народної творчості України». Однак до Спілки художників його не прийняли за політичними мотивами. Показ багатьох його робіт «настійно не рекомендувався», не раз виставки заборонялися.

Борис Іванович активно співпрацював з Харківською єпархією Української православної церкви. Разом з дружиною Наталією Митрофанівною створив Харківську іконописну школу, викладав, вивчав давньоруський іконопис. До нього зверталися за допомогою і консультацією учні іконописної майстерні. Активно співпрацював з майстернею вишивальниць і вивів їх на дійсно високий рівень справжнього церковного мистецтва. Тепер за його прорисями вишивають убрання для преподобних Києво-Печерської Лаври.

В останні роки художник працював над циклом мініатюр, присвячених 2000-річчю християнства.

Картини Бориса Івановича є в колекції багатьох політичних і церковних діячів. Є вони у колекціонерів з Німеччини, Фінляндії, Франції, Бельгії та Росії.

Помер Борис Іванович Чурилов 30 грудня 2008 р. у Харкові.

Про Б.І.Чурилова:

Анничев А. Время. Береста. Искусство. Вечность [Электронный ресурс] / А.Анничев // Время. – 2015. – 17 сент. – Режим доступа: http://timeua.info/post/kharkov/vremya-beresta-iskusstvo-vechnost--01388.html

Бежина Н. Искусство сердца : рисунки на бересте Бориса и Натальи Чуриловых в галерее «Маэстро» / Н.Бежина // Панорама. – 1998. – 28 лют. – С. 14.

Бондар-Терещенко І. Борис Чурилов: історія на бересті / І.Бондар-Терещенко // Панорама. – 1997. – Берез. (№ 11). – С. 14.

Борис Чурилов [Электронный ресурс] // Ольга Воробьева : блог. – Режим доступа: http://blog-olgitsa.livejournal.com/954.html

Борис Чурилов (1938-2008) [Электронный ресурс] // Борис Чурилов. – Режим доступа: http://borischurilov.com/

В Киеве открылась выставка работ Бориса Чурилова «Русь изначальная» [Электронный ресурс] : [2 ноября 2012 г. в Российском центре науки и культуры в Киеве открылась выставка работ Бориса Чурилова «Русь изначальная», посвященная Дню народного единства.] // Ronin. – Режим доступа: http://ronin.com.ua/posts/316

Выставка работ на бересте «Душа мастера» [Электронный ресурс] // Православна Харківщина. – Режим доступу: http://pravoslavie.kharkov.ua/press/kharkivshina/9-10-121-sept-okt-2012/1608-vystavka-rabot-na-bereste-dusha-mastera.html

Ефанова М. Художник-самоучка ушел в творчество в сорок лет [Электронный ресурс] : [в Харьков. худож. музее прошла выставка графики на бересте] / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2012. – 15 дек. – Режим доступа: http://vecherniy.kharkov.ua/news/72210/

Ефанова М. Харьковчанин изобрел свою технику рисования / М.Ефанова // Вечер. Харьков. – 2012. – 15 дек. – С. 21.

Кеворкян К. Выставка памяти Бориса Чурилова (1938-2008) [Электронный ресурс] / К.Кеворкян // Харьковская еперхия. – Режим доступа: http://www.eparchia.kharkov.ua/readnews/159

Корженко С. В столице показали пейзажи, нарисованные на коре берез [Электронный ресурс] : [в столичном Центре российской науки и культуры открылась выставка картин на бересте] / С.Корженко // ARTYX.RU: История искусств. – Режим доступа: ws/item/f00/s09/n0000923/

Кравченко А. Превратить кусок коры в произведение искусства. В Харькове открылась выставка картин на бересте [Электронный ресурс] / А.Кравченко // Медиа группа Объектив. – Режим доступа: http://www.objectiv.tv/070912/74464.html

Левтерова Е. Борис Чурилов: «Нужно иметь крепкий зад, чтоб быть художником» [Электронный ресурс] : [беседа с ученицей Е.Левтеровой] // Robinzon.TV – Режим доступа: http://robinzon.tv/news/3592

Муратов О. Майстер та його щастя / О.Муратов // Вечір. Харків. – 1985. – 26 жовт.

Областная выставка работ заслуженного мастера народного творчества Украинской ССР Бориса Чурилова : миниатюры на бересте. – Харьков, Облполиграфиздат, 1988. – 8 с.

Ругалева И. Непревзойденное мастерство / И.Ругалева // Панорама. – 1996. – № 1. – С. 18.

Румянцева И. Выставки приходят и уходят, а искусство остается с нами / И.Румянцева // Время. – 1992 – 26 сент.

Чурилов Борис [Электронный ресурс] // Центр культуры и искусств. – Режим доступа: http://www.cultura.kh.ua/ru/activities/modern-art/authors/127-hudozhniki/2189-churilov-boris

Харьковчане снова могут увидеть то, чем восхищались парижане [Электронный ресурс] // В городе. – Режим доступа: https://kh.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/28402/

Выставка памяти Бориса Чурилова (1938-2008). Рисунок на бересте [Электронный ресурс] // Иконописная школа-мастерская. – Режим доступа: http://pokrov.kh.ua/expositions/?p=0

28 листопада

70 років від дня народження Олександри Прокопівни Ковальової

Ковальова Олександра Прокопівна, поетеса, перекладачка, літературознавець. Народилася 28 листопада 1948 р. у с. Бондареве Старобільського району Луганської області в селянській родині.

Ще у шкільні роки зацікавилася німецькою мовою. Почала писати вірші німецькою. Кілька віршів надіслала до Москви, в газету «Neues leben», яка виходила тоді для радянських німців. Вірші і лист школярки з Луганщини надрукували.

У сімнадцять років Олександра Ковальова приїхала до Харкова. Навчалася у Харківському державному університеті, який закінчила у 1971 р. за спеціальністю «Німецька мова та література». Вчителювала у Новопсковському районі Луганської області. Потім вступила до аспірантури при кафедрі зарубіжної літератури Дніпропетровського державного університету, яку закінчила у 1977 р.

Повернувшись до Харкова, займалася викладацькою діяльністю у Харківському сільськогосподарському інституті. З 1987 р. читає курс німецької літератури, стилістики, теоретичної фонетики німецької мови у Харківському педагогічному університеті ім. Г.Сковороди.

Друкуватися почала з 1973 р. у журналі «Прапор». Поезія Олександри Ковальової позначена філософічністю. Коло тематичних інтересів включає історико-культурні сюжети (історія України та Слобожанщини), медитативну, пейзажну та інтимну лірику.

Тут все кінчалось.
Тут був край землі.
Тут і великі роси, і малі
Однаково вкраїнцями були –
У смерті і життя ходили скраю.
Шуміла тут нескошена трава,
І хлопцям не боліла голова
Змагатись між собою за наділи.
Тут пахло чебрецем і полином,
Тут спала ніч гулким, тривожним сном,
А вдень усе з кінця в кінець дзвеніло.
(«Слобожанщина»)

Наприкінці 80-х та у 90-х рр. твори О.Ковальової широко друкувалися в різних періодичних виданнях української діаспори: «Кафедра», «Визвольних шлях», «Нові дні».

До Спілки письменників України Олександру Прокопівну прийняли у 1983 р. за рекомендацією В.О.Мисика за книгу поезій «Степові озера». Книга мала суто ліричний характер.

У 1988–1994 рр. О.П.Ковальова очолювала Харківське культурологічне товариство «Спадщина».

Автор поетичних збірок: «Степові озера» (1980), «Обрії» (1988), «На два голоси» (1997), «На два голоси» (українською та німецькою мовами, у співавторстві з Наду Шмідт, 1998), «Абетка доброти» (книга для дітей, 2005), «Осіння проща» (2006), «Ходім туди, де спить трава» (українською, англійською, німецькою мовами, у співавторстві з Ольгою Тільною, 2010), а також книг прози «Триблаженне дерево» (2008), «Овлур та інші повісті» (2014).

Поезії О.Ковальової публікувалися у перекладах англійською, білоруською, молдовською, німецькою та російською мовами.

Олександра Прокопівна – автор численних праць з питань перекладу та літературної творчості. Вона невтомна перекладачка з німецької мови**. В** її перекладі вийшли книги «Знаки життя» (1996), «Лірика» (1998) П.П.Віплінґера; «Листи Ромео» В.Заґорки (1998), «Поміж літом і зимою» М.Шваба (1999). А також поетичні антології «Потік» (2011), «Жіночі голоси» (2013), «Блакить» (2014).

Високий рівень перекладів Олександри Прокопівни обумовлений кількома речами: багаторічне викладання німецької літератури на факультетах української мови та іноземних мов Харківського педагогічного університету, дослідження творчості і переклад поезії німецьких романтиків. Її дисертація присвячена післявоєнній німецькій поезії, вона є авторкою монографії «Література НДР». У неї були гарні вчителі – професор Олег Миронов, який писав про переклади Шевченка німецькою мовою, її науковим керівником була професор Клавдія Фролова, знавець української лірики та народознавець.

Добірки її перекладів друкувалися в харківських альманахах «Протей», «Хист і глузд».

О.Ковальова – упорядник та перекладач антологій харківської та нюрнберзької поезії: «Два міста» (2000), «Понад час і простір» (2006), «Мости поезії» (2010).

Творчість Олександри Прокопівни Ковальової відзначена літературними преміями та нагородами: стипендія українсько-американського літературного фонду (1999), стипендія Германа Кестена (2000), Почесна грамота м. Нюрнберг за участь у літературному проекті ім. Г.Кестена (2000), премія ім. Костя Гордієнка (2008); Харківська обласна премія ім. О.Масельського (2010); премія журналу «Березіль» (1996, 2008, 2011).

Псевдоніми: Олеся Шепітько, Алекс Шмідт, Сандра Флюстерлінґ.

Твори О.П.Ковальової:

Діти Райнера і Марії : антол. сучас. віден. поезії / [упоряд., пер., післямова С.Жадана; ред. О.Ковальова]. – Харків : Майдан, 2004. – 233 с. : іл.

Обрії : поезії / О.П.Ковальова. – Харків : Прапор, 1988. – 70 с.

Осіння проща : поезії / О.П.Ковальова. – Харків : Майдан, 2006. – 171 с.

Понад час і простір : антол. сучас. укр. і нім. поезії / [упоряд. Н. Шмідт та ін. ; пер. О. Ковальова та ін.]. – Харків : Майдан, 2006. - 243 с. : портр.

Степові озера : поезії / О.П.Ковальова. – Харків : Прапор, 1982. – 39 с.

Триблаженне дерево : повісті, новели / О.Ковальова. – Харків : Майдан, 2008. – 183 с.

* * *

Весняний календар; Балада про меншого брата; Птах життя; Метаморфози; Ящірка : [вірші] / О.Ковальова // Березіль. – 1998. – № 5-6. – С. 3-9.

Вікно в Німеччину – вікно в Україну / О.Ковальова // Березіль. – 2000. – № 11-12. – С. 151-157.

Вірші / О.Ковальова // Прапор. – 1988. – № 13. – С. 10-12; 1989. – № 11. – С. 140-143.

Густий заміс життя : [про харків. поетесу О.Тараненко] / О.Ковальова // Ленін. зміна. – 1987. – 10 верес.

Дерево життя : [цикл віршів] / О.Ковальова // Березіль. – 1996. – № 7-8. – С. 4-8.

Легенда про космічне кохання; «Іду на ходулях вчорашньої віри…»; «Ми люди, ми Іще живі…»; Ода полину; «Лисиця – клубочок вогню на снігу…»; Сюрреалістична медитація : [вірші] / О.Ковальова // Березіль. – 1992. – № 1. – С. 7-11.

Майї Львович – 60 : [про письменницю і перекладачку] / О.Ковальова // Вечір. Харків. – 1993. – 4 трав.

Мішок трави : оповідання / О.Ковальова // Прапор. – 1981. – № 7. – С. 76.

Невмируще слово Мисика / О.Ковальова // Ленін. зміна. – 1989. – 19 серп.

Неторовані стежки : [про поета М.І.Козака] / О.Ковальова // Панорама. – 1991. – № 23. – С. 8 : фот.

Осіння проща; Перегроззя; Відлуння; Птахи; В старому Нюрнберзі : [вірші] / О.Ковальова // Березіль. – 2001. – № 11-12. – С. 17-22.

Роксолана живе на сцені : [про літ.-іст. спадщину Слобожанщини, Харкова] / О.Ковальова // Вечір. Харків. – 1989. – 14 листоп.

Сім поезій : [вірші] / О.Ковальова // Березіль. – 2011. – № 11-12. – С. 52-55.

Слово о двох свічадах : [рец. на кн. М.Львович «Цапелька»] / О.Ковальова // Березіль. – 1996. – № 11-12. – С. 174-177.

«Степу спечена долоня…»; Травневий пейзаж; «Синьою смугою…»; «На душі – як у церкві…»; Тридцять третій; Пророк; Хрест голодомору; Ода полину : [поезії] / О.Ковальова // Слобід. край. – 2008. – 29 листоп.

«Той двір вже хтось оспівав…»; «Замріяного вмить збивають з ніг…» : [вірші] / О.Ковальова // Слобід. край. – 2003. – 15 листоп.

Про О.П.Ковальову:

Бойко В. Незнищенність голосу [про зб. поезій «Осіння проща»] / В.Бойко // Слобід. край. – 2008. – 29 листоп. – С. 12.

Брюгген В. Слова незаймані і чисті / В.Брюгген // Вечір. Харків. – 1982. – 12 серп.

Дяченко В.П. Ковальова Олександра Прокопівна [Електронний ресурс] / В.П.Дяченко // Ізборник. – Режим доступу: http://izbornyk.org.ua/ulencycl/ule70.htm

Кальниченко О. Слово «класика» - жіночого роду [Електронний ресурс] / О.Кальниченко, І.Оржицький // Буквоїд. – Режим доступу : http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2014/08/28/100246.html

Ковальова Олександра Прокопівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/_Ковальова_Олександра_Прокопівна

Ковальова Олександра Прокопівна [Електронний ресурс] // Харківська обласна організація Національної спілки письменників України. – Режим доступу: http://kharkiv-nspu.org.ua/archives/130

Олександра Ковальова // Письменники Харкова : довід. – Харків, 2003. – С. 75-76 : фот.

Олександра Ковальова: «Письменник – це передусім невситиме зацікавлення світом» [Електронний ресурс] // Редактор і поетеса Люцина Хворост. – Режим доступу: https://dobrolucina.wordpress.com/2013/01/10/ олександра-ковальова-письменник-ц/

Олександра Ковальова // Слобожанська муза : антологія любов. лірики XYII-XX століть. – Харків, 2000. – С. 637-644.

Олександра Ковальова // Хрестоматія з літератури рідного краю. – Харків, 2001. – С. 302-305.

Стожук А.П. Ковальова Олександра Прокопівна [Електронний ресурс] / А.П.Стожук // Енциклопедія Сучасної України. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=9042

Творчий вечір Олександри Ковальової «Це я за коником біжу» [Електронний ресурс] : [6 верес. 2012 р. у Харків. літ. музеї відбувся творчий вечір О.Ковальової] // Корр-тайп: лит.-издат. веб-сайт. – Режим доступа: https://ursukhov.wordpress.com/2012/09/07/творчий-вечір-олександри-ковальової/

Чернова Н. «У нас боги впрягалися в плуги…» / Н.Чернова // Слобід. край. – 2003. – 15 листоп.

10 вересня

60 років від дня відкриття Соколівського музею бойового братерства

Соколівський музей бойового братерства був створений як музей радянсько-чехословацької дружби. Його експозиції присвячені подіям березня 1943 р., коли прийняв бойове хрещення Перший окремий чехословацький батальйон під командуванням полковника Людвіка Свободи. З березня 1943 р. перша рота цього батальйону під командуванням надпоручника Отакара Яроша з кулеметною ротою, взводами протитанкових рушниць і протитанкових гармат зайняла оборону в центрі Соколова. 8 березня фашисти почали наступ на село. На позиції О.Яроша наступала група танків противників. Радянські та чехословацькі воїни змусили ворога відступити, завдавши йому великих втрат. У ході бою було знищено близько 300 солдатів і офіцерів супротивника, 19 танків і 6 бронетранспортерів. Втрати батальйону склали 112 бійців і командирів загиблими, 106 – пораненими, зазнали втрат також радянські частини, що билися разом з чехословаками. За мужність і героїзм 84 бійці батальйону були нагороджені радянськими орденами і медалями. Поручникові Отакару Ярошу, першому з іноземних громадян, було присвоєно звання Героя Радянського Союзу (посмертно). Ще 87 бійців отримали чехословацькі ордени і медалі.

Після війни земляки і учасники бою почали відвідувати могили своїх товаришів і місце бою. Такі візити на різних рівнях частішали. Тому з ініціативи районного керівництва було вирішено створити музей. Силами громадськості села при активній допомозі Харківського державного історичного музею 10 вересня 1958 р. у Соколівській середній школі було відкрито музей села. Спочатку музей працював на громадських засадах, де учні школи під керівництвом директора вели пошукову роботу, проводили екскурсії.

Велику роль у розвитку молодого музею зіграли директор школи І.Хардіков і сільський бібліотекар І.Обозний, який згодом був нагороджений орденом Дружби народів – за внесок у зміцнення радянсько-чехословацької дружби.

Музей часто відвідували гості з Чехословаччини, інших дружніх держав, республік Радянського Союзу. Шкільна музейна кімната вже не задовольняла підвищених вимог життя.

У 1961 р. у старому приміщенні каплички зруйнованої Михайлівської церкви відкрився музей з новою експозицією. Він отримав назву радянсько-

чехословацької дружби. Директором був призначений молодий педагог А.Шемета. Саме завдяки його організаторським здібностям до пошукової роботи були долучені школярі. За кілька років вдалося зібрати велику кількість майбутніх експонатів музею. Створювали експозицію спеціалісти-професіонали Харківського історичного музею. Центральне місце зайняла діорама харківських художників В.Парчевського, О.Плотнікова, І.Єфроїмсона «Бій в с. Соколове 8 березня 1943 року».

Крім експонатів про Другу світову війну в музеї були зібрані цікаві матеріали про заснування Соколова – люльки запорізьких і українських козаків, побутові речі населення Слобожанщини, художні картини, що відображають історію заснування села.

До нового музею різко виріс потік відвідувачів. З експозицією ознайомилися близько півмільйона екскурсантів. Величезною подією для музею і села в цілому стали візити генерала армії Л.Свободи і міністра національної оборони Б.Ломського.

Інтерес населення до музею все зростав і ширилася його слава. У 1964 р. указом міністра культури України йому було присвоєно статус «народного». Незмінними відвідувачами музею стали численні чехословацькі делегації, які дарували музею пам’ятні сувеніри, вимпели, картини, фотографії та ін.

Експозиції вже не вміщувалися у залах музею. Було прийнято рішення побудувати для музею нове приміщення. У дні святкування 25-річчя битви за Соколів, 6 березня 1968 р., за участю керівників області, району, представників посольства Чехословаччини в СРСР, учасників боїв за Соколів у селі було відкрито музейно-культурний комплекс – Будинок культури з сільською бібліотекою, а у лівому крилі – музей, що став офіційно називатися Музеєм радянсько-чехословацької дружби.

Непрості часи переживав музей у переломні 90-ті рр. минулого століття. Великі суспільно-політичні зміни накладали відбиток на його діяльність. Музей протягом декількох років існував без гідного фінансування, було відсутнє опалення, не проводилися необхідні ремонтні і реконструкційні роботи, частина експонатів була пошкоджена через вогкість. Значно зменшився потік відвідувачів.

У 1994 р. Соколівський музей переходить у підпорядкування Зміївського краєзнавчого музею.

Перервані зв’язки з представниками колишньої Чехословаччини були відновлені тільки у 1998 р., коли Соколів відвідав військовий аташе при посольстві Чехії в Україні Мирослав Мунцк. З цього часу була відроджена добра традиція щорічних візитів чеських і словацьких делегацій до музею.

Музей став на шлях відродження – почали надходити бюджетні та спонсорські кошти на відновлення експозиції і самої будівлі, підключають сезонне опалення. Гостро встало питання часткового оновлення експозиції у першій і третій залах, яка втратила актуальність. У 2008 р. – до 50-річчя музею та 65-річчю бою – заново створена експозиція 1-ї зали, з цього часу вона присвячена

давній історії України, періоду козацтва, подіям XIX – I пол. XX ст. (включаючи події Другої світової війни). Музейні працівники прагнули передати у цій експозиції не тільки складову вітчизняної історії, а й, відповідно до ідейної концепції музею, відобразити ті сторінки минулого, які об'єднують українців з чеською і словацькою історією, а таких існує чимало. Повну реставрацію музей зазнав у 2012 р.

Як і раніше, велику увагу на собі концентрує діорама бою під селом, допрацьована її авторами. Особливістю цього мистецького шедевру було те, що багато персонажів зображували реальних солдатів і офіцерів. Так, на передньому плані – Герої Радянського Союзу А.Сохора і О.Ярош. Музей один з небагатьох музеїв на території колишнього СРСР, має таку масштабну батальну картину, а серед сільських музеїв взагалі є унікальним.

Наймасштабнішими і помітними серед експонатів є бойові знаряддя, привезені свого часу з м. Лубни (Полтавська область), і галерея бюстів героїв Радянського Союзу (автори: І.Ястребов, С.Якубович, В.Агібалов).

Соколівський музей бойового братерства входить до неофіційного рейтингу «7 чудес Зміївського району» і є одним з найважливіших туристичних об'єктів Харківщини.

За характером та змістом цей музей є історичною пам'яткою для чотирьох держав: України, Росії, Чехії та Словакії, а його значення вийшло далеко за межі с. Соколів.

Сьогодні створена нова експозиція музею і побудована вона вже з урахуванням реальної, сучасної інформації про події Другої Світової війни, про персоналії цієї війни та їх роль у ході великих перемог і великих поразок, про події, які відбувалися на світовій арені у післявоєнний період.

Про музей:

В Соколово на Харьковщине открыли Музей боевого братства [Электронный ресурс] : [музей открыт после реставрации] // Вечер. Харьков. – 2013. – 11 марта. – Режим доступа: https://vecherniy.kharkov.ua/news/75277/

В Соколово полностью реконструирован Музей боевого братства [Электронный ресурс] // Медиа группа Объектив. – Режим доступа: http://www.objectiv.tv/040313/81562.html

Галаур С. Слідами подвигу Отакара Яроша : у с. Соколів на Харківщині відкрився оновлений Музей бойового братерства / С.Галаур // Уряд. кур'єр. – 2013. – 21 берез. – С. 16.

Героїчні сторінки історії с. Соколове // Зміївщина туристична. – Б. м., [201-]. – С. 10-19.

Коваленко К. Міцніють братні зв’язки / К.Коваленко // Будівник комунізму. – 1987. – 13 черв.

Кожнар В. Его звали Отакар : повесть / В.Кожнар, Р.Корен. – Москва : ДОСААФ, 1985. – 280 с.

Куц О.І. Соколівському музею бойового братерства – 50! / О.І.Куц // Вісті Зміївщини. – 2008. – 5 серп., 9 верес.

Марченко А. Герой двух народов : док. очерк : [О.Ярош] / А.Марченко. – Харьков : Прапор, 1974. – 103 с.

Музей боевого братства в Соколово [Электронный ресурс] // Шукач. – Режим доступа: https://www.shukach.com/ru/node/8044

Музей бойового братерства // Соколів і соколяни: з далекого минулого до сьогодення : (Історія. Документи. Спогади). – Балаклія, 2007. – С. 146-156.

Музей бойового братерства у с. Соколово [Електронний ресурс] // Державні музеї України. – Режим доступу: http://museumukraine.wixsite.com/knuca/blank-82

Музей радянсько-чехословацької дружби. – Харків : Прапор, 1966.

Музей радянсько-чехословацької дружби в селі Соколів на Харківщині. – Харків : Кн. вид-во, 1963. – 40 с. : фот.

Музей радянсько-чехословацької дружби в с. Соколів : путівник. – Харків : Прапор, 1971. – 32 с. : фот.

Соколовский музей боевого братства [Электронный ресурс] // Змиевы горы. – Режим доступа: http://zmievy-gory.com/biblioteka/33-sokolovskij-muzej-boevogo-bratstva

ІМЕННИЙ СПИСОК ДО ІІ РОЗДІЛУ

Авербах Л.В. 20
Агібалов В.І. 26
Александровська А.О. 40
Алов О.О. 34
Алтунян Г.О. 39
Ангелейко В.І. 29
Андрєєв К.О. 25
Арістов В.М. 21
Арцибашев М.П. 37

Бабкін С.М. 37
Багмут І.А. 29
Бакуменко Д.О. 41
Балановська Л.М. 37
Бенц К.Я. 31
Берлін В.Д. 33
Безхутрий Ю.М. 30
Бєлозьоров І.П. 33
Биков Л.Ф. 40
Біберштейн Ф.К. 41
Біловол Б.Й. 20
Біляк Б.Й. 20
Бінкевич О.С. 38
Бобін В.П. 25
Болобан Л.В. 30
Бондарь В.Т. 41
Борман Г.М. 42
Боровий В.І. 34
Братченко Л.С. 32
Братчун Г.О. 32
Брежньов Г.І. 37
Бугайченко І.Ф. 32
Бузескул В.П. 23
Булаховський Л.А. 26
Бурмака В.А. 23
Бутенко Н.В. 25

Валицький А.Й. 36
Васильєв Є.О. 41
Васильчиков Д.Ф. 37
Венгеровський Ю.Н. 36
Веретенченко О.А. 36
Вернадський В.І. 24
Верховень В.М. 34
Вирган І.О. 29
Віхтинський В.І. 32
Водовозов Н.П. 28
Водяницький В. О. 19
Войцехович В.О. 19
Волін О.М. 35
Волошин П.В. 20
Воронович О.П. 31
Вражливий В.Я. 42

Габель М.О. 38
Гаврилов Е.В. 19
Гайдамака Л.Г. 41
Галицький Н. 42
Галкін Л.А. 33
Гегузин Я.Є. 31
Гельфандбейн Г.М. 28
Гельферих М.Х. 42
Геронімус Я.Л. 23
Гетьманець М.Ф. 34
Гмиря Б.Р. 32
Гнатченко Л.П. 20
Гнідий Ф.І. 27
Голенищев В.М. 31
Голубєв П.В. 30
Гольцева А.М. 35
Гонтаров В.М. 19
Гончар О.Т. 25
Гончаренко М.С. 26
Гопцій М.П. 28
Горбенко А.Г. 27
Горілий П.П. 21
Григор’єв С.П. 33
Грищенко В.І. 39
Грінбейн Л.Л. 25
Грінченко Б.Д. 40
Грінченко М.М. 29
Гуревич М.Й. 19

Гурін В.Д. 23
Гуров О.В. 42
Гусаров С.М. 25

Данилевський О.Я. 41
Даниленко Й.А. 38
Дашкевич М.І. 42
Дерюгін І.К. 40
Дмитренко І.М. 31
Добровольський В.А. 26
Добродецький А.В. 19
Донник Л.І. 30
Дринов М.С. 36
Дубинський Г.П. 20
Дудукалов О.І. 28
Духовський О.Е. 19
Душкін О.М. 41

Ейнгорн О.Л. 41
Екзархов В.О. 34

Євдокимов М.М. 26
Євсюков Ю.С. 20
Єпішев О.О. 28
Єфименко О.Я. 27
Єщенко М.О. 30

Жаботинський Л.І. 21
Жало С.С. 26
Жердзицький В.Є. 37
Жердзицький Є.Ф. 36
Жуков К.М. 42

Забашта В.І. 31
Забашта І.Ф. 34
Забіла Н.Л. 23
Завальна Л.К. 36
Заворотний О.Г. 39
Задорожний Б.Я. 29
Заливчий А.І. 40
Захаренко О.В. 28
Затула Д.Г. 22
Зінченко П.І. 31

Златкін Ю.М. 36
Зозуля М.П. 34
Золотарьов С.М. 34

Іванов В.Є. 38
Івицький Р.Г. 29
Інін А.Я. 27

Кадміна Є.П. 34
Каразін В.Н. 22
Карась Й.І. 35
Карташов М.І. 21
Катаєва Р.О. 39
Квітка-Основ'яненко Г.Ф. 39
Кеппен П.І. 23
Кизим А.І. 32
Кипоренко-Доманський Ю. 24
Кирик С.В. 38
Кітченко П.С. 32
Ковалевський Є.П. 34
Коваленко А.А. 28
Коваленко П.Д. 40
Ковальова О.П. 39
Ковтун В.І. 29
Козицький П.О. 36
Колногузенко Б.М. 30
Кононенко Г.Й. 24
Константинопольський А. 26
Корж О.Ю. 25
Корсун О.О. 29
Костенко В.П. 26
Кочевський В.В. 38
Кошкін М.І. 39
Кравченко П.С. 33
Крижевський Г.З. 40
Криницька Л.А. 30
Кроленко Ю.Я. 36
Кронеберг І.Я. 42
Кулик В.Г. 19
Кульчицький М.В. 20
Кучеренко М.О. 19

Лагоза В.М. 39

Ланшин М.О. 31
Ландау Л.Д. 20
Лансере Є.О. 32
Лапін В.І. 35
Леваковський І.Ф. 42
Левицька А.З. 22
Левін В.О. 38
Лейпунський О.І. 40
Леонтьєв О.М. 23
Лещенко Т.І. 21
Лисенко Є.В. 33
Лисенко М.Т. 27
Литвиненко Л.М. 27
Луценко П.К. 42
Львович М.Д. 27
Люлька А.М. 24
Ляпунов О.М. 37

Майстренко Я.В. 35
Макаренко А.С. 24
Мамонтов Я.А. 37
Манжелій В.Г. 27
Манжура І.І. 28
Марзеєв О.М. 26
Мар'яненко І.О. 29
Маслович В.Г. 42
Матюх Н.Д. 33
Медвідь Т.Д. 35
Мейтус Ю.С. 21
Меліхов Г.С. 28
Михайлин І.Л. 35
Михайлов Б.А. 32
Мігулин О.О. 34
Мізиненко В.М. 32
Міхновський М.І. 25
Мулерман В.Й. 32

Недбайло А.К. 21
Неман Й.Г. 23
Ненашев В.І. 24
Нестеров В.С. 35
Нікольський О.М. 23

Овєчкін А.П. 30
Овсяник-Куликовський Д. 21
Олесь О. 39
Отамановський В.Д. 23

Парфиненко А.З. 22
Пассек В.В. 30
Первомайський Л.С. 28
Переверзєв О.С. 25
Перепеляк І.М. 37
Письменний С.І. 38
Підгорний В.Я. 34
Побелян М.Ф. 30
Погорелко О.К. 32
Полюхович І.С. 22
Пономаренко В.О. 22
Пономаренко В.С. 27
Прохоров С.М. 22

Ракитянська В.Д. 35
Рєдін Є.К. 38
Репрєв О.В. 33
Ровчак А.Я. 22
Романовський О.Г. 21
Рубанович В.Є. 33
Рубець О.І. 35

Світенко М.І. 41
Семирадський Г.І. 36
Сидоренко В.Д. 41
Сизиков В.В. 30
Сібільов М.В. 22
Сказбуш М.Й. 39
Склабовський О.В. 42
Слонім П.Л. 24
Сокальський В.І. 27
Соколов І.І. 29
Соловйов М.М. 23
Сомов О.М. 41
Струве Л.О. 36
Супонін П.М. 34
Супруненко Н.А. 29
Сургай М.С. 38

Сушкін П.П. 22

Табаровський Б.М. 40
Тамм Є.П. 37
Тарабаринов Л.С. 37
Тарасенко О.Є. 31
Тацій О.О. 24
Терешин В.І. 20
Тимківський І.Ф. 31
Титаренко Н.К. 26
Тіц М.Д. 24
Ткаченко Н.О. 38
Товажнянський Л.Л. 27
Толубко В.Б. 33
Троценко В.К. 28
Тупало Г.М. 40
Ужвій Н.М. 33
Уразовський С.С. 35

Файнберг Я.Б. 33
Філатов А.П. 27
Фойгт К.К. 26
Фрунзе Т.М. 25

Харитоненко П.І. 21
Хвильовий М. 40
Холод В.П. 38
Хоткевич В.Г. 26
Хохряков В.І. 31

Цаплієнко А.Ю. 35

Черкашина-Губаренко М.Р. 30
Чичибабін Б.О. 19
Чурилов Б.І. 33

Шад Й.Б. 39
Шалімов О.О. 20
Шапсай М.І. 31
Шевельов Ю.В. 41
Шевченко О.В. 29
Шестопалов В.М. 28
Шестопалов В.П. 31
Шидловський А.П. 38
Шишов І.Я. 30
Шлапак Д.Я. 27
Шовкопляс Ю.Ю. 22
Шпейер О.П. 36
Шутов І.М. 22

Щеглов О.М. 24
Щелков І.П. 23
Щепкіна М.С. 38
Щоголев Я.І. 37

Юра Г.П. 19

Якубович С.А. 21
Яновицький Л.О. 34
Янсон І.К. 24
Янчуков П.Т. 20
Ярмак С.Ф. 25
Яшек М.Ф. 39

ЗМІСТ

Хроніка подій з історії Харківщини на 2018 рік. 3
Знаменні та пам’ятні дати Харківщини на 2018 рік 19
Матеріали на допомогу відзначення знаменних і пам’ятних дат на 2018 рік 43
Гонтаров Віктор Миколайович 43
Якубович Семен Абрамович 46
Слонім Петро Львович. 49
Добровольський Володимир Анатолійович. 52
Гнідий Федір Іванович. 55
Коваленко Алла Арестівна. 57
Пассек Вадим Васильович. 61
Чурилов Борис Іванович. 61
Ковальова Олександра Прокопівна 67
Соколівський музей бойового братерства 72
Іменний список до ІІ розділу. 76

Довідкове видання

Календар знаменних і пам’ятних дат Харківщини на 2018 рік

Рекомендаційний бібліографічний покажчик

Відповідальний за випуск Н.І.Шостко

Підписано до друку 10.11.2017 Формат паперу 60 х 84/16
5,0 друк. арк. Папір для множ. апаратів. Тираж 60 прим.
Харківська обласна універсальна наукова бібліотека, вул. Кооперативна, 13/2
Телефон: 731-31-32